

ULUSAL COĞRAFI İŞARET STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI 2015-2018

ULUSAL COĞRAFİ İŞARET STRATEJİ BELGESİ
VE EYLEM PLANI

2015-2018

Kasım 2014

İÇİNDEKİLER

I GİRİŞ.....	2
II MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	4
2.1.COĞRAFİ İŞARET KAVRAMI.....	5
2.1.1.Coğrafi İşaretlerin Tanımı.....	5
2.1.2.Coğrafi İşaretlerin Önemi.....	6
2.2. COĞRAFİ İŞARETLERE İLİŞKİN MEVZUAT	7
2.2.1 Ulusal Mevzuat	7
2.2.2. Uluslararası Düzenlemeler	8
2.3. COĞRAFİ İŞARET TESCİL SÜRECİ.....	10
2.3.1.Türkiye'de Coğrafi İşaret Tescil Süreci	10
2.3.2.Türkiye'de Tescilli Coğrafi İşaretler.....	10
2.3.3. AB Tescil Sistemi ve İstatistikler.....	14
2.3.4. Coğrafi İşaretler Denetim Sistemi.....	17
2.4. TÜRKİYE'DE COĞRAFİ İŞARETLERE İLİŞKİN TEŞVİK VE DESTEKLER.....	19
2.5. 555 SAYILI COĞRAFİ İŞARETLERİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK ÖNGÖREN TASARI.....	21
2.6. PAYDAŞLARIN ROLÜ	23
2.7. DURUM ANALİZİ	25
III. AMAÇ VE STRATEJİK HEDEFLER	26
3.1. AMAÇ	27
3.2. HEDEFLER VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ	27
A.1. HEDEF 1	28
A.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ.....	30
B.1. HEDEF 2	30
B.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ.....	33
C.1. HEDEF 3:.....	33
C.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ	36
D.1. HEDEF 4.....	37
D.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ.....	38
E.1. HEDEF 5	39
E.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ	41
IV. STRATEJİNİN UYGULANMASI	42

EKLER

EK-1: EYLEM PLANI	44
EK-2: KATILIMCI KURUM VE KURULUŞLAR	54

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Coğrafi İşaret Tescillerinin Türü	11
Şekil 2. Ürün Grupları	11
Şekil 3. Türkiye'deki Coğrafi İşaret Başvuru ve Tescil Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı	12
Şekil 4. Coğrafi İşaretlerin Tescil Sahipleri	13
Şekil 5. AB'de tescilli coğrafi işaret ve geleneksel özellikli ürün adı korumasına ilişkin amblemler	14

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. AB'deki coğrafi işaretli ürün gruplarına ilişkin 2010 yılı ihracat rakamları	16
--	----

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
EA	: Avrupa Akreditasyon Birliği
EFTA	: Avrupa Serbest Ticaret Birliği
EN	: Avrupa Normları
GTHB	: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
IAF	: Uluslararası Akreditasyon Forumu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
IPARD	: Katılım Öncesi Yardım Aracı-Kırsal Kalkınma Bileşeni
PDO	: Tescilli Menşe Adı
PGI	: Tescilli Mahreç İşareti
SEI	: AB Entegrasyon Sürecinin Desteklenmesi Faaliyetleri
TAIEX	: Avrupa Birliği Komisyonunun Teknik Destek ve Bilgi Değişimi Programı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKDK	: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TRIPS	: Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması
TSG	: Geleneksel Özellikli Ürün Adı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜRKAK	: Türk Akreditasyon Kurumu
URGE	: Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği
WIPO	: Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı

I. GİRİŞ

Ülkemiz fikri mülkiyet sisteminin yasal ve kurumsal alt yapısı içinde coğrafi işaretlere ilişkin esas düzenleme, 1995 yılında yürürlüğe giren 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye dayanmaktadır.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak özellikle son yıllarda ülkemizde de ürünlerin kaynağına ve coğrafi işaretlere olan ilgi artmıştır. Artan ilgi ile birlikte coğrafi işaretlerin korunması ve tüketiciye ürünlerin kaynağı konusunda garanti sunulması için piyasa denetiminin etkin bir şekilde yapılmasının önemi belirginleşmiştir.

Fikri haklar alanında çalışan kurumlar arasında etkin bir iletişim ve işbirliği sağlanması amacıyla Başbakanlığın 2008/7 sayılı Genelgesi ile kurulan Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulunun ilk toplantısında, ülkemizin fikri haklar alanında bir stratejisinin oluşturulması, 25.02.2009 tarihinde gerçekleşen ikinci toplantısında ise “coğrafi işaretler alanında ülkemizin ulusal politikasının belirlenmesi çalışmalarına başlanması” kararları alınmıştır. Söz konusu kararları müteakip 2013 yılında hazırlanan “Ulusal Fikri Haklar Taslak Stratejisi ve Eylem Planı” da dikkate alınarak coğrafi işaretler alanında bir strateji belgesi oluşturulması çalışmaları Türk Patent Enstitüsü (TPE) koordinasyonunda hız kazanmıştır.

Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesinin hazırlık çalışmaları sürecinde ilgili kamu kurumları, sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve yargı mensuplarının katılımıyla ulusal ve uluslararası düzeyde olmak üzere iki ayrı çalıştay yapılmış ve sorun alanlarının yanı sıra stratejik hedefler belirlenmiştir. Moderasyon tekniğiyle yapılan ulusal çalıştayda sorun ağacı oluşturularak sistemik sorunlar tespit edilmiş ve bunlar üzerinde tartışılmıştır. Müzakereler neticesinde olgunlaştırılan öneriler öncelikli iyileştirme alanları olarak belirlenmiştir. Çalıştaydan elde edilen sonuçlar TPE nezdinde değerlendirilerek taslak belge oluşturulmuş ve sonrasında katılımcıların görüşlerine sunulmuştur. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (World Intellectual Property Organization-WIPO) ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilen uluslararası çalıştay müteakip ise, çalıştayda ele alınan iyi uygulama örnekleri çerçevesinde stratejinin hedefleri ve eylemleri gözden geçirilmiştir.

Belgenin hazırlanmasında Dokuzuncu ve Onuncu Kalkınma Planları ile Türkiye Sanayi Stratejisi ile Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi Belgeleri dikkate alınarak oluşturulan Ulusal Fikri Haklar Stratejisi Eylem Planı Taslağının yanı sıra Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi esas alınarak stratejik hedef ve ilgili eylemleri belirlenmiştir.

Hazırlanan taslak belge paydaşların görüşüne açılmış olup, kurumlardan gelen görüşler çerçevesinde revize edilerek nihai hali verilmiştir.

II. MEVCUT DURUM ANALİZİ

2.1 COĞRAFI İŞARET KAVRAMI

2.1.1. Coğrafi İşaretlerin Tanımı

Coğrafi işaret terimi ilk kez bir sınai mülkiyet hakkı türü olarak Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşmasının (TRIPS) 22'nci maddesinde *“bir malın kalitesinin, ününün veya diğer özelliklerinin esas olarak coğrafi menşesine atfedildiği durumlarda, bir malın menşesinin herhangi bir üyenin ülkesi veya bu ülkede bir bölge veya yer olduğunu gösteren işaret”* olarak tanımlanmıştır.

Türk Mevzuatında coğrafi işaretlerin korunması ile ilgili temel düzenleme olan 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (555 sayılı KHK)'nin 3' üncü maddesinde coğrafi işaret; “belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökenin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaret” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanıma göre coğrafi işareten söz edebilmek için coğrafi sınırları belirlenmiş bir alan olmalı, bu alana ait doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanan bir ürün olmalı, ürünün ayırt edici özellikleri ile coğrafya arasında bağlantı olmalı ve ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tamamı ya da en az biri bu alanda gerçekleşiyor olmalıdır. 555 sayılı KHK'nın 1 inci maddesine göre doğal ürünler, tarım, maden ve el sanatları ürünleri ile mevzuatta belirtilen şartları taşıyan sanayi ürünleri coğrafi işaret başvurusuna konu olabilmektedir.

555 sayılı KHK'nın 3'üncü maddesine göre coğrafi işaretler menşe adı ve mahreç işareti olmak üzere iki şekilde tescil edilmektedir. Menşe adı için ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tamamının coğrafi sınırları belirlenen alanda gerçekleşmesi; mahreç işareti için ise bu özelliklerden en az birinin belirlenen alanda gerçekleşmesi gerekir. Menşe adından söz edebilmek için coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanan bir ürün olması; tüm veya esas nitelik veya özellikleri bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanıyor olması ve ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılıyor olması gerekir. Menşe adları ait oldukları coğrafi alanın dışında üretilemezler. Çünkü ürün, niteliklerini ancak ait olduğu coğrafi alan içinde üretildiği takdirde kazanabilir. Menşe adına Finike Portakalı ve Malatya Kayısı örnek gösterilebilir. Mahreç işaretinden söz edebilmek için ise yine coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanan bir ürün olması, ürünün belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş olması ve üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden

en az birinin belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapıyor olması gerekir. Mahreç işaretlerinin, ürünün özelliklerinden en az birinin belirlenmiş coğrafi alandan kaynaklanması kaydıyla, söz konusu coğrafi alan dışında da üretilebilmesi söz konusudur. Mahreç işaretine Antep Baklavası örnek gösterilebilir.

2.1.2. Coğrafi İşaretlerin Önemi

Coğrafi işaretler tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretleridir.

Coğrafi işaret tescilinin amaçlarından biri genel nitelikleri itibariyle üretimi, coğrafi kaynağı gibi bir takım yerel niteliklerine bağlı olarak belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunmasını sağlamaktır. Örneğin leblebi için “Çorum” ibaresi, halı için “Hereke” ibaresi, kaymak için “Afyon” ibaresi belirli bir kalitenin işareti olarak ortaya çıkmaktadır. Coğrafi işaret tescili ile coğrafi sınırları belirlenmiş alanda üretimi gerçekleşen ve tarihsel geçmiş olan özel ürünlerin, üretim metotları ile birlikte coğrafi kökenlerine dayalı kalite standartları korunmaktadır. Coğrafi işaretin; coğrafi kaynak belirtmek, geleneksel bilgi ve kültürel değerlerle de şekillenebilen üretim metodunu ve kalitesini garanti etmek, pazarda ürünleri ayırt ederek pazarlama aracı olmak, yerel üretimi ve kırsal kalkınmayı desteklemek, turizme katkıda bulunmak, ürün taklitçiliği ile mücadele etmek gibi işlevleri bulunmaktadır. Coğrafi işaretlerin özellikle kırsal kalkınmanın desteklenmesinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Bir ürün, yöresel ürün kategorisine girdiğinde piyasa değerinin yaklaşık %20 üstünde bir rakama alıcı bulabilmektedir. Coğrafi işaretli ürünlerin ekonomik değerini ifade etmede Dünya örnekleri yol gösterici olacaktır. Örneğin sadece coğrafi işarete konu ürünlerde Fransa ekonomisi 2012 yılı verilerine göre 19 milyar Avro gelir elde etmiştir. Fransa coğrafi işaretli ürünlerin ihracatından 6 milyar Avro gelir sağlamakta ve bu rakam gıda endüstrisinin yıllık toplam ihracatının %30'unu oluşturmaktadır. Fransız coğrafi işaretli peynirleri diğer peynirlere göre % 30 oranında, şaraplar ise % 230 oranında daha yüksek fiyata alıcı bulmaktadır. İtalyan Toscano yağları, coğrafi işaret olarak 1998 yılında tescil edilmesinden itibaren % 20 daha fazla fiyata satılmakta; ihraç edilen Fransız şaraplarının % 85'i coğrafi işaret taşımaktadır. AB genelinde ise yine 2012 yılı verilerine göre coğrafi işaretli ürünlerin toplam satış tutarı gıda ürünlerinde 14,5 milyar Avro, şaraplarda 13 milyar avro ve yüksek alkollü içkilerde 30 milyar Avro olarak belirtilmektedir. AB ihracat rakamlarına göre ise coğrafi işaretli gıda ürünleri 0,7 milyar Avro, şaraplar 5,9 milyar Avro, yüksek alkollü içkiler 5,7 milyar Avro tutarında gelir sağlamaktadır.

2.2 COĞRAFİ İŞARETLERE İLİŞKİN MEVZUAT

2.2.1 Ulusal Mevzuat

Coğrafi işaretlerin korunması ile ilgili ilk düzenleme 27.06.1995 tarihli ve 22326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 555 sayılı KHK'dır. Ülkemizde coğrafi işaretler 555 sayılı KHK ve bu KHK'nın Uygulama Şekli Gösterir Yönetmelik kapsamında korunmaktadır.

Ayrıca 11.06.2010 tarihli 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun (5996 sayılı Kanun) Gıda Kodeksi başlıklı bölümündeki 23 üncü maddenin 2'nci fıkrasında yer alan *"Bakanlık, tarım ve gıda ile ilgili coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetler"* hükmü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına (GTHB) gıda maddeleri ve tarım ürünlerini kapsayan coğrafi işaretlerin kullanımının denetimi görevi verilmiştir.

Coğrafi işaretlerle ilgili olarak yürürlükte bulunan mevzuatın kapsamı aşağıda kronolojik olarak verilmiştir.

- a. 24.06.1995 tarih ve 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- b. 03.11.1995 tarihli ve 4128 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- c. 22.06.2004 tarihli ve 5194 sayılı Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- d. 23.10.2008 tarihli ve 5805 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- e. 05.11.1995 tarihli 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye İlişkin Uygulama Yönetmeliği
- f. 21.04.2009 tarihli 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şekli Gösterir Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- g. 11.06.2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu 23'üncü maddesi.

555 sayılı KHK'nın yanı sıra ilgili haksız rekabet hükümleri ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ilgili hükümleri çerçevesinde de coğrafi işaretler korunmaktadır. Örneğin 556

sayılı KHK'nın marka tescilinde ret için mutlak nedenler başlıklı 7 nci maddesinin 1/c bendine göre coğrafi kaynak belirten ibareleri münhasıran ya da esas unsur olarak içeren ifadeler marka olarak tescil edilemez. Böylelikle coğrafi işarete konu bir ibarenin, bir sınai mülkiyet hakkı olarak tek bir kişinin tekeline verilmesinin önüne geçilmesi sağlanmıştır.

2.2.2. Uluslararası Düzenlemeler

Coğrafi işaretlerin korunmasında Dünya genelinde temel olarak iki ayrı sistemin uygulandığı görülmektedir. Bir kısım ülkeler Türkiye'de olduğu gibi coğrafi işaretleri sui generis (kendine özgü) düzenlemeler kapsamında korumakta iken, bir kısım ülkeler ise marka hukuku sistemi içinde koruma gerçekleştirmektedir.

Coğrafi işaretlerin kendine özgü düzenlemelerle korunduğu ülkelere Fransa, İtalya ve İspanya'nın iyi uygulamalar arasında yer aldığı Dünya genelinde kabul edilmektedir. Uygulayıcıları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nin de bulunduğu diğer sistemde ise coğrafi kaynak belirten ibareler marka hukuku hükümlerine göre korunmaktadır.

Uluslararası ticaretin yaygınlaşması ile birlikte coğrafi kaynak belirten işaretlerin korunması önem kazanmış ve bu amaçla uluslararası platformda çeşitli tarihlerde farklı anlaşmalar yapılmıştır. Türkiye bu anlaşmalardan TRIPS Anlaşması, Paris Sözleşmesi ve Sahte veya Aldatıcı Mahreç İşaretlerinin Engellenmesi Hakkında Madrid Anlaşmasına taraftır. Ayrıca içeriğinde coğrafi işaretlere ilişkin hüküm bulunan ve ülkemizin taraf olduğu serbest ticaret anlaşmaları bulunmaktadır. Söz konusu anlaşmalara aşağıda yer verilmiştir.

20 Mart 1883 Tarihli Sınai Mülkiyetin Korunması Hakkında Paris Sözleşmesi

Coğrafi işaretlere ve coğrafi köken gösteren diğer işaretlere ilişkin olarak hüküm içeren ilk uluslararası sözleşmedir. Paris Sözleşmesi, bu alanda 20' nci yüzyıl boyunca çeşitli ülkelerin yaptıkları düzenlemeleri etkilemiştir.

Paris Sözleşmesinin kaynak işaretlerinin korunması ile ilgili olarak düzenlenen 9 uncu ve 10 uncu maddelerinde, kaynak belirten işaretlerin ürünü olduğundan farklı bir bölgeden kaynaklandığını göstermesi yasaklanmış ve doğrudan veya dolaylı şekilde ortaya çıkabilecek sahte kullanımlar karşısında uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir.

14 Nisan 1891 Tarihli Sahte veya Aldatıcı Mahreç İşaretlerinin Engellenmesi Hakkında Madrid Anlaşması

Konusu sadece coğrafi işaretler olan ilk uluslararası düzenlemedir. Ancak lafız itibarıyla bakıldığında, Anlaşma metninde coğrafi işaret ibaresi geçmemekte, “kaynak işareti” ibaresi kullanılmaktadır. Burada kullanılan “kaynak işareti”, ürünün kökeninin bulunduğu bölgeyi ifade eden coğrafi alan anlamındadır. 1891 yılında yürürlüğe giren Anlaşma, sınai mülkiyet hakları ile ilgili farklı kavramlar hakkında hükümler içeren Paris Sözleşmesinden farklı olarak sadece sahte ve yanıltıcı kaynak işaretleri ile ilgili düzenlemeler içermektedir.

Madrid Anlaşması birçok kez revize edilmiş olup, 2014 tarihi itibarıyla anlaşmaya 36 ülke taraftır.

1958 Tarihli Menşe Adlarının Korunması ve Uluslararası Tescilli Hakkında Lizbon Anlaşması

Menşe Adlarının Korunması ve Uluslararası Tescilli Hakkında Lizbon Anlaşması 1958 yılında hazırlanmıştır. 2014 yılı itibarıyla Lizbon Anlaşmasına 28 devlet üye olmuştur. Lizbon Anlaşmasının uygulayıcısı WIPO'dur. Anlaşma hükümleri çerçevesinde tescil edilen coğrafi işaretler üye ülkelerin tamamında koruma altına alınmış olur.

Lizbon Anlaşması ile menşe adı kavramı ilk kez uluslararası bir düzenlemede tanımlanmıştır. Anlaşma kapsamında şimdiye kadar 921 adet tescil gerçekleştirilmiştir ve bunların 816'sının korunması devam etmektedir. En fazla tescile sahip ülke 509 ürünle Fransa'dır.

15 Nisan 1994 Tarihli Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)

Coğrafi işaret kavramının çok taraflı bir anlaşma metninde ilk olarak ele alınması TRIPS Anlaşmasında gerçekleşmiştir. Anlaşma hükümleri Dünya Ticaret Örgütü tarafından yürütülmektedir. Anlaşma ile diğer fikri mülkiyet hakları gibi coğrafi işaretlerin de uluslararası düzeyde yeterli ve etkin bir şekilde korunması amaçlanmıştır.

Anlaşmanın 22, 23 ve 24'üncü maddeleri, coğrafi işaretlerle ilgili tanımlar ve haksız kullanımların engellenmesi ile ilgili hükümleri içermektedir. 23'üncü madde uyarınca ayrıca şarap ve distile alkollü içkilere yönelik coğrafi işaretler için ek koruma öngörülmektedir.

TRIPS ile şarap ve distile alkollü içkilere ek koruma sağlanması durumu “eski dünya” sayılan AB ülkeleri ile ABD'nin başı çektiği “yeni dünya” ülkeleri arasında tartışmalara neden olmaktadır. Anlaşmanın sorunlu maddeleri üzerinde çalışmak amacıyla 2001'de başlayan ve 8 yıl boyunca bir sonuca ulaşamayan Doha Kalkınma Gündemi kapsamında taraf ülkelerce çeşitli tasarımlar ortaya konulmuş ancak şimdiye kadar hiçbirinde anlaşma sağlanamamıştır.

2.3 COĞRAFI İŞARET TESCİL SÜRECİ

2.3.1. Türkiye'de Coğrafi İşaret Tescil Süreci

Türkiye'de coğrafi işaret tescilli işlemlerini, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak çalışan TPE bünyesinde bulunan Markalar Dairesi Başkanlığı yürütmektedir.

TPE'ye yapılan coğrafi işaret başvuruları, şekli incelemenin ardından esasa yönelik olarak 555 sayılı KHK'nın 3'üncü, 5'inci, 7'nci ve 8'inci maddeleri kapsamında incelenir. Başvuru sırasında sunulan teknik bilgiler hakkında konuda uzman kurum ve kuruluşlardan görüş istenir. Görüşlerin TPE tarafından değerlendirilmesi neticesinde başvurunun kabul edilmesine karar verilirse, menşe adı şeklindeki başvurular Resmi Gazete ve başvurunun kaynaklandığı coğrafi alanda yayımlanan bir yerel gazetede ilan yoluyla yayımlanır. Mahreç işareti şeklindeki başvurular ise, Resmi Gazete ve yerel gazete ilanına ek olarak en yüksek tirajlı günlük iki gazeteden birinde bilgi ilanı halinde yayımlanır.

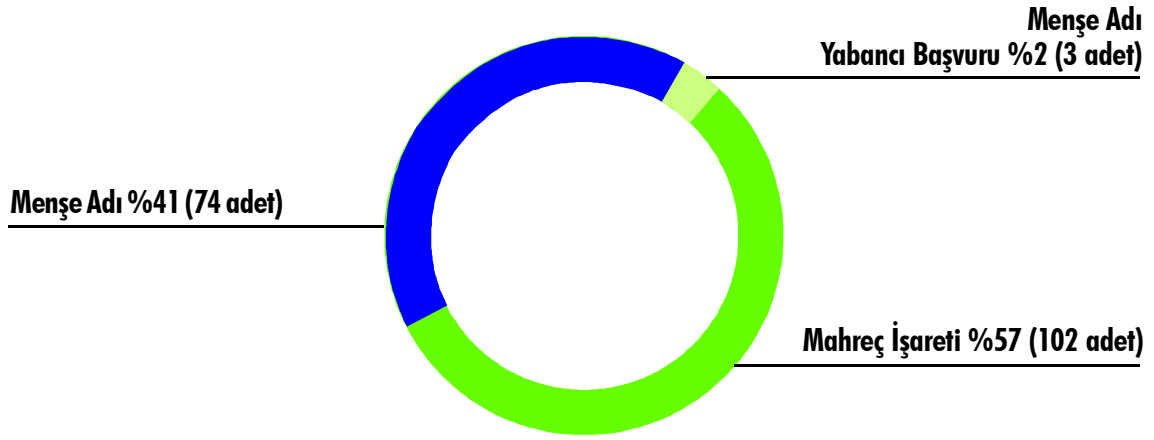
Resmi Gazetede ilan tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili kişiler, başvurunun tesciline karşı itiraz etme hakkına sahiptir. Coğrafi işaret başvurusuna karşı yapılan itiraz; başvuru sahibinin de karşı görüşüne başvurarak uzman kurum ve kuruluşların görüşleri alındıktan sonra TPE tarafından incelenir. Yapılan inceleme neticesinde kapsamında değişiklik yapılmasına karar verilen başvuru, değişikliğe uğramış şekliyle ilgili gazetelerde yeniden yayımlanır. Bu durumdaki başvurulara karşı itiraz hakkı bulunmamaktadır.

Hakkında itiraz bulunmayan ya da itirazın incelenmesi neticesinde kapsam değişikliği yapılan coğrafi işaret başvuruları sicile kaydedilerek tescil edilir.

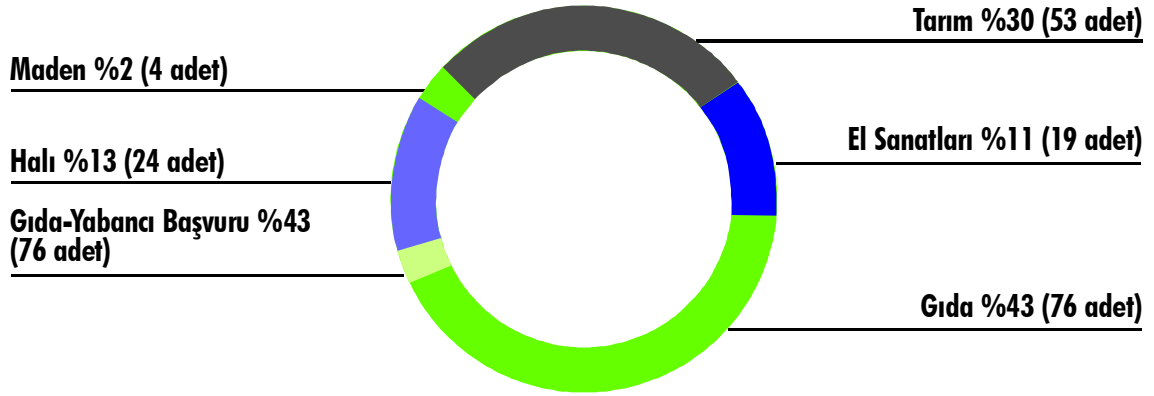
2.3.2. Türkiye'de Tescilli Coğrafi İşaretler

2014 yılı Eylül sonu itibarıyla TPE nezdinde 77 menşe adı, 102 mahreç işareti olmak üzere toplam 179 tescilli coğrafi işaret bulunmaktadır. Bu tescillerden üçü yabancı ülke kaynaklıdır. Aynı tarih itibarıyla 203 coğrafi işaret tescil başvurusunun işlemleri devam etmektedir. Bu tescillerle ilgili oranların gösterildiği grafik, Şekil 1 ve Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 1 Coğrafi İşaret Tescillerinin Türü (30.09.2014 itibariyle)

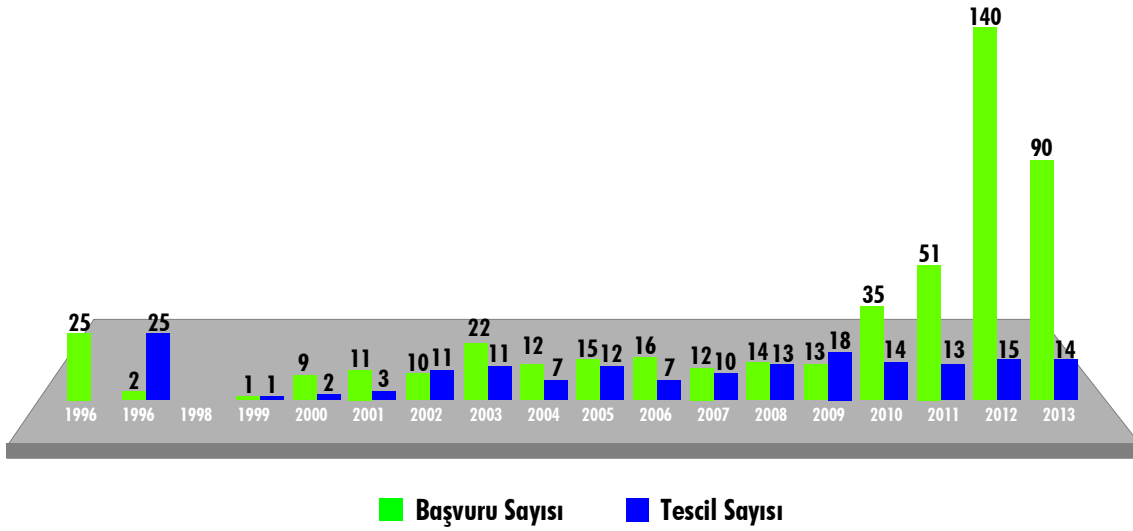
Şekil 2 Tescilli Coğrafi İşaretlerin Ürün Gruplarına Göre Dağılımı

Şekil 2'de görüldüğü üzere Türkiye'de tescil edilen coğrafi işaretlerin büyük bir bölümü gıda ve tarım ürünlerini kapsamaktadır. Bu iki grubun tescilli ürünler içindeki oranı %73'tür.

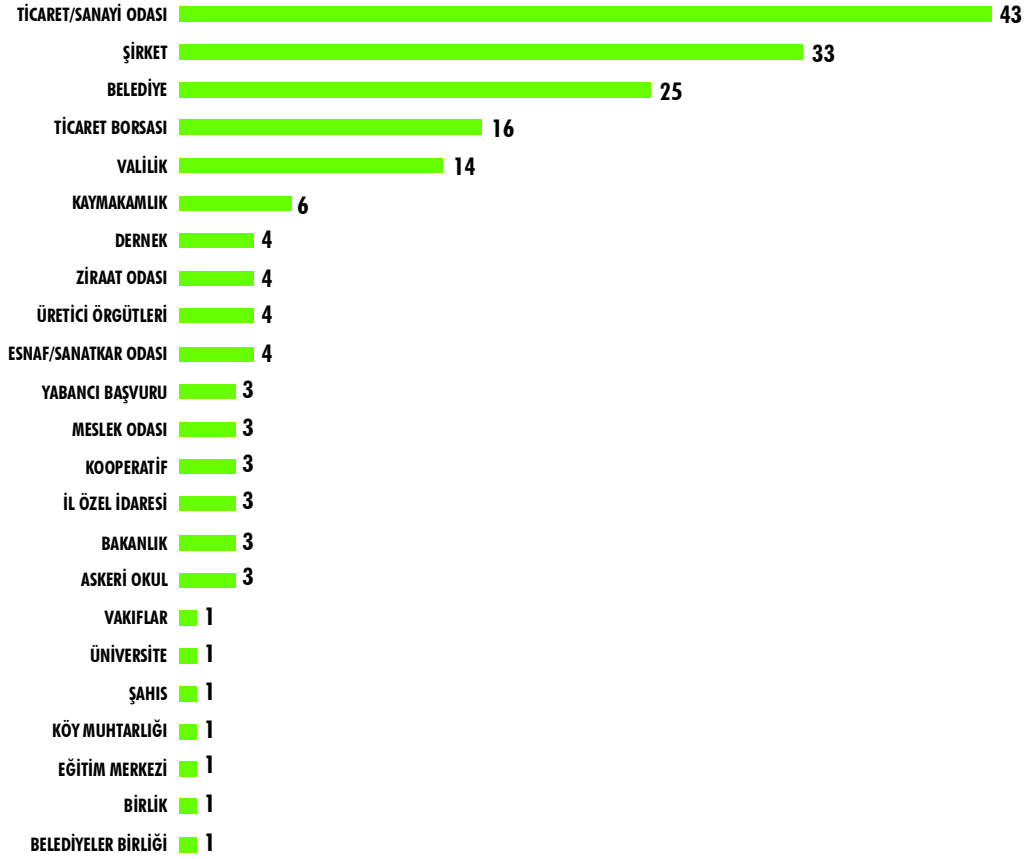
Ülkemizde coğrafi işaret tesciline ilişkin farkındalık son yıllarda büyük oranda artmış olup, başvuru ve tescil sayısındaki artışa şekil 3'te yer verilmektedir.

Şekil 3 Türkiye'deki Coğrafi İşaret Başvuru ve Tescil Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Coğrafi işaret tescili diğer sınai mülkiyet haklarından farklı olarak sahibine tekel hakkı sağlamamaktadır. Tescil sahibi gerçekleştirmiş olduğu tescille, belirli bir coğrafi alana ait özellikleri taşıyan bir ürünün üretim yöntemini ve dolayısıyla kalitesini garanti altına almış olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında coğrafi işaret tescili için en uygun yapıların üreticilerin oluşturduğu örgütler olduğunu söylenebilir. Bu yapılar adına gerçekleştirilen tesciller ile sağlanabilecek korumanın daha etkin olduğu AB ülkelerinin uygulamalarında gözlemlenebilmektedir.

Şekil 4 Coğrafi İşaretlerin Tescil Sahipleri

Şekil 4'te, Türkiye'de tescilli coğrafi işaretlerin sadece dört tanesinin başvurusunun, üretici örgütleri tarafından yapıldığı görülmektedir.

Ülkesellik prensibi gereği tescil edilen coğrafi işaretler, tescil edildikleri ülkede hüküm ifade etmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de tescil edilen coğrafi işaretler yalnızca Türkiye sınırları içinde korunmaktadır.

Coğrafi işaretlerin diğer ülkelerde de korunabilmesi için, koruma elde edilmesi istenen ülkenin yasal düzenlemelerine bağlı olarak tescil başvurusu yapılması gerekmektedir. Ayrıca ülkeler arasında yapılacak ikili ya da çok taraflı anlaşmalar uyarınca da coğrafi işaretlere koruma sağlanması mümkündür.

555 sayılı KHK kapsamında yabancı ülke kaynaklı coğrafi işaretler için tescil başvurusu yapılabilmekte olup, söz konusu coğrafi işaretlerin kendi ülkesinde tescilli olması ve Türkiye'den yapılacak başvurulara eşit bir koruma sağlayan ülkelerden kaynaklanması ek şart olarak aranmaktadır.

2.3.3 AB Tescil Sistemi ve İstatistikler

AB'ye üye ülkelerin tümünde coğrafi işaret koruması elde etmek için, gıda ve tarım ürünlerine yönelik kalite düzenlemelerini konu alan 21.11.2012 tarihli ve 1151/2012 sayılı AB Parlamentosu ve AB Konsey Tüzüğü hükümleri uyarınca AB Komisyonuna başvuruda bulunmak gerekmektedir. AB'de gıda ve tarım ürünleri dışında şaraplar ve yüksek alkollü içkiler de coğrafi işaret tesciline konu olabilmekle birlikte, bu tür ürünler 1151/2012 sayılı Tüzük dışındaki çeşitli yasal düzenlemeler kapsamında tescil edilmektedir.

1151/2012 sayılı Tüzük uyarınca, kanuni oluşumuna ve bileşimine bakılmaksızın üreticilerden oluşan gruplar coğrafi işaret başvurusunda bulunabilir. AB'ye başvuruda bulunulacak coğrafi işaret eğer AB üyesi ülkelere ait ise, öncelikle kendi ülkesinde ulusal inceleme sürecine tabi olur. Bu sürecin ardından üye ülkenin resmi kurumu tarafından AB Komisyonuna iletilir. AB Komisyonu başvuruyu aldıktan sonra 6 ay içinde incelemesini yapar ve varsa eksiklikleri başvuru sahibine bildirerek tamamlanmasını ister. İnceleme neticesinde kabul edilen başvurular AB Resmi Gazetesinde ilan edilir. 3 ay içinde hakkında itiraz yapılmayan ya da yapılan itirazı incelenerek olumlu sonuçlanan başvurular tescile bağlanır.

AB Komisyonu tarafından tescil edilerek koruma elde eden coğrafi işaretlerden “menşe adı” şeklinde olanlar İngilizce dilindeki karşılığı “Protected Designation of Origin” (tescilli menşe adı) ibaresi ve bu ibareye ait “PDO” kısaltmasıyla; “mahreç işareti” şeklinde olanlar ise “Protected Geographical Indication” (tescilli mahreç işareti) ibaresi ve “PGI” kısaltmasıyla birlikte kullanılır. Ülkemizde henüz yasal bir koruma sistemi bulunmayan “geleneksel özellikli ürün adı” koruması da AB nezdinde 1151/2012 sayılı Tüzük uyarınca sağlanmakta olup, “geleneksel özellikli ürün adı” koruması için İngilizce dilinde “Traditional Specialities Guaranteed” ibaresi ve ibareye ait “TSG” kısaltması kullanılmaktadır. Coğrafi işaretli ürünün etiketinde yer verilen bu ibareler, söz konusu coğrafi işaretin kaynaklandığı üye ülkenin resmi dilinde yazılır.

Yukarıda bahsi geçen ibarelere ait AB amblemlerine Şekil 5'te yer verilmektedir.

Şekil 5 AB'de Tescilli Coğrafi İşaret ve Geleneksel Özellikli Ürün Adı Korumasına İlişkin Amblemler

AB üyesi olmayan üçüncü ülke kaynaklı coğrafi işaretler için, kendi ülkelerinde koruma elde edildikten sonra doğrudan AB Komisyonuna tescil başvurusunda bulunulabilmektedir. Bu kapsamda Türkiye'den AB'ye yapılan ilk coğrafi işaret başvurusu olan "Antep Baklavası" 21.12.2013 tarihinde tescil edilerek AB'nin gıda ve tarım ürünlerine yönelik coğrafi işaret veritabanı olan DOOR'a "Protected Geographical Indication / PGI" olarak kaydedilmiştir. Öte yandan Aydın Kıcırı, Afyon Sıcucu, Afyon Pastıması ve Malatya Kayısı coğrafi işaretleri için yapılan başvurular da AB Komisyonu nezdinde inceleme aşamasındadır.

2012 itibarıyla AB nezdinde karaplarda 1923, yüksek alkollü içkilerde 326, gıda ve tarım ürünlerinde 1078 tescilli coğrafi işaret bulunmaktadır. Gıda maddelerinde ise 184 başvuru hali hazırda incelenmekte olup, bunların 14'ü üçüncü ülkeler tarafından yapılmaktadır.¹ AB Komisyonunun coğrafi işaretlerin üretim ve satış verilerine ilişkin yayınladığı en güncel raporu olan Ekim 2012 tarihli raporunda, coğrafi işaretli ürünlerin satış ve ihracatına ilişkin 2010 yılına ait aşağıdaki veriler bulunmaktadır.²

- AB'nin coğrafi işaretli ürün satışları 2010 yılında 54.3 milyar Avro'ya ulaşmıştır.
- AB'nin üçüncü ülkelere yaptığı 11.5 milyar Avro'ya ulaşan coğrafi işaretli ürün ihracatının toplam gıda ve içecek ihracatının %15'ine denk gelmektedir.
- Avrupa'nın coğrafi işaretli ürünlerinin %60'ı ürünlerin üretildiği Avrupa ülkesinde satılmakta, %20'si başka bir AB ülkesinde satılmakta ve %20'si de ihraç edilmektedir.
- AB'den ihraç edilen coğrafi işaretli ürünlerin %40'ının Fransa, %25'inin İngiltere ve %21'inin İtalya menkeli olduğu, bu üç ülkenin, AB'den ihraç edilen coğrafi işaretli ürünlerin %86'sine eşit olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan AB ülkelerinin 2010 yılındaki coğrafi işaretli ürün ihracatına bakıldığında, %51'inin karaplardan, %40'ının diğer alkollü içkilerden, %9'unun gıda ve tarım ürünlerinden oluştuğu görülmektedir. Tablo 1'de söz konusu yıla ilişkin coğrafi işaretli ürün ihracatında ilk sıralarda bulunan ülkelerin rakamları sunulmuştur.

¹ Peutz, Isabella: "GI's On In The Turkey-Eu Customs Union", Sunum, Ankara, 2013

² http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2012/value-gi/summary_en.pdf

**Tablo 1 AB'deki Coğrafi İşaretli Ürün Gruplarına İlişkin
2010 Yılı İhracat Rakamları**

Coğrafi işaretli ürün grubu	Coğrafi işaretli ürün sayısı	İhracatta en büyük paya sahip AB ülkesi
Taze et	110	Fransa (530 milyon Avro) İngiltere (490 milyon Avro) İspanya (162 milyon Avro) Portekiz (11 milyon Avro)
İşlenmiş et ürünleri	98	İtalya (1.8 milyar Avro) Almanya (705 milyon Avro) Fransa (356 milyon Avro) İspanya (165 milyon Avro)
Peynirler	176	İtalya (3.4 milyar Avro) Fransa (1.5 milyar Avro) İspanya (186 milyon Avro) Hollanda (90 milyon Avro) Avusturya (89 milyon Avro)
Sıvı ve katı yağlar	106	Fransa (129 milyon Avro) İtalya (72.5 milyon Avro) İspanya (72.4 milyon Avro) Yunanistan (42 milyon Avro)
Meyve, sebze ve diğer gıda maddeleri	215	İtalya (320 milyon Avro) Fransa (190 milyon Avro) İspanya (158 milyon Avro) Almanya (36 milyon Avro) Yunanistan (31 milyon Avro)

2.3.4. Coğrafi İşaretler Denetim Sistemi

2.3.4.1. Türkiye'de Mevcut Denetim Sitemi

555 sayılı KHK'nın 20'nci maddesi *"Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında coğrafi işareti tescil ettiren, söz konusu ürünün üretimi, işlenmesi veya diğer işlemleri ile uğraşan kişilerden oluşan ve yasal kuruluş biçimine bakılmaksızın herhangi bir dernek, birlik veya benzeri örgüt, coğrafi işarete konu olan ürünün üretimi, pazarlanması, tescilli menşe adı veya mahreç işaretinin kullanım biçimi, markalanması, ürün üzerinde belirtilmesi, işaretleme veya etiketleme şekillerini ayrıntılı olarak denetlemek üzere yeterli personel, ekipman ve diğer olanaklara sahip olacak ve söz konusu ürünün üretim durumlarını sürekli kontrol edecektir. Denetim işlemi için konu ile ilgili uzman ve tarafsız kurum veya kuruluşlarla işbirliği yapılabilir. Denetim işlemlerinin kapsamı ve şekli yönetmelikle belirlenir"* hükmünü içermektedir. Buna göre coğrafi işareti tescil ettiren; ürünün üretimi, işlenmesi veya ilgili diğer işlemleri hakkında yeterliğe sahip, yasal kuruluş biçimine bakılmaksızın herhangi bir dernek, birlik veya benzeri örgütten oluşan tarafsız bir denetim komisyonu oluşturmakla yükümlüdür.

Coğrafi işareti tescil ettirenin, Yönetmeliğin 5'inci maddesine göre denetim biçimini ayrıntılı olarak açıklayan bilgileri başvuru sırasında sunması; 14'üncü maddeye göre de yapacağı/yaptıracağı denetime ait raporları her 10 yılda bir TPE'ye sunması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hükümler uyarınca her bir coğrafi işaret tescili kapsamında özel olarak belirlenmiş denetim mekanizmaları vasıtasıyla, üzerinde tescilli coğrafi işaretleri taşıyan ürünlerin sicilde belirtilen özelliklere uygun olup olmadığı kontrol edilmektedir. Böylelikle bir taraftan coğrafi işaretli ürünleri tercih eden tüketicilerin beklentilerinin karşılanması, diğer taraftan da tercih edilen ürünlerin gerçek üreticilerinin emeklerinin karşılığını alması sağlanmaktadır.

555 sayılı KHK ve Yönetmelik hükümlerinin yanı sıra, gıda ve tarım ürünlerini konu alan coğrafi işaret tescillerinin tescile uygunluk denetimi görevi, 11.06.2010 tarihli ve 5996 sayılı ve Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 23'üncü maddesi gereği GTHB'nin yetki ve sorumluluğundadır.

2.3.4.2. AB'de Denetim

Coğrafi işaretlerin denetimine yönelik hükümler içeren temel düzenleme, AB Parlamentosu ve AB Komisyonunun 882/2004 sayılı Gıda ve Yem Kanunu, Hayvan Sağlığı ve Bakımı Düzenlemeleri ile Uygunluğun Sağlanması İçin Gerçekleştirilecek Resmi Kontrollere İlişkin Tüzüğüdür. 1151/2012 sayılı Tüzükte ve ilgili diğer düzenlemelerde 882/2004 sayılı Tüzüğe atıfla denetime ilişkin temel prensipler belirlenmiştir.

1151/2012 sayılı Tüzüğün 36'ncı maddesinde belirtildiği üzere coğrafi işaretli ürünlerin denetimi; ürün piyasaya sunulmadan önce, tescil belgesindeki üretim koşullarına uygunluk yönünden bir ya da birden fazla yetkili ulusal otorite veya 882/2004 sayılı Tüzükle tanımlanan bir ya da birden fazla kontrol organı tarafından yapılmalıdır. İlgili Tüzüğe göre üyeler tarafından belirlenen yetkili denetim otoritesi; resmi kontrollerle ilgili bazı görevleri yerine getirmek üzere bir ya da birden fazla kontrol organı yetkilendirebilirler. Bu kurumlar EN 45011 veya ISO/IEC Guide 17065 sayılı standartlara göre akredite olmuş, denetim için kalifiye personel ve yeterli olanaklara sahip bağımsız ve tarafsız kuruluşlar olmalıdır. Benzer şekilde ürünlerin analizlerinin yapıldığı laboratuvarlar da ilgili standartlara göre akredite olmalıdır. Ayrıca üye ülkelerin akreditasyon mercilerinin de Uluslararası Akreditasyon Forumu (International Accreditation Forum - IAF) ya da Avrupa Akreditasyon İşbirliği (EA) tarafından tanınması 1 Mayıs 2010 tarihinden itibaren zorunludur.

Üye ülkelerin yetkili denetim otoritelerinin ya da kontrol organlarının yanı sıra coğrafi işaret başvurusunda bulunan birlik, kooperatif ve konsorsiyum gibi üretici grupları da denetim faaliyetleri yürütürler. AB sisteminde düzenlenen denetim mekanizmasının bileşenleri yetkili ulusal otoritenin koordinasyonunda işbirliği halinde çalışır.

AB'de tescil başvurusunda bulunan "üye olmayan ülkeler" için de coğrafi işaretli ürünlerin piyasaya sürülmeden önce ayırt edici özelliklerine uygunlukları yönünden denetimlerinin yapılması zorunludur. İlgili ülkeler, denetim faaliyetlerini yürütmek üzere bir ya da birden fazla yetkili kamu otoritesi veya ürün sertifikasyon kuruluşu belirlemelidir. Akreditasyon mercilerinin IAF ya da EA tarafından tanınmış olma zorunluluğu üye olmayan ülkeler için de geçerlidir.

IAF tüm dünya ülkelerinde akreditasyon kuruluşlarını akredite ederken EA ise Avrupa ve EFTA (European Free Trade Association) ülkeleri ve Türkiye ile karşılıklı tanınma anlaşmaları yapmaktadır. Türkiye'nin resmi akreditasyon kuruluşu Türk Akreditasyon Kurumu da (TÜRKAK) 2006 yılında EA ile karşılıklı tanınma anlaşması imzalayarak uluslararası tanınırlığı olan bir akreditasyon kuruluşu haline gelmiştir.

Üye ülkelerin her biri yetkili akreditasyon mercilerinin isim ve adres bilgilerini yayınlamakta ve düzenli olarak güncellemektedir. Üye olmayan ülkelerin akreditasyon mercilerinin bilgilerini ise AB Komisyonu yayınlar ve günceller.

2.4

TÜRKİYE'DE COĞRAFİ İŞARETLERE İLİŞKİN TEŞVİK VE DESTEKLER

Coğrafi işaretlerin ulusal ve uluslararası alanda korunması ve tescil edilmesi belirli harcamalar gerektirmektedir. Bu harcamaların çeşitli projeler veya teşvik mekanizmaları ile desteklenmesi ülkemizdeki tescilli coğrafi işaretlerin uluslararası alanda da tescil edilmesini kolaylaştırmaktadır.

Coğrafi işaret başvurularının ilgili gazetelerdeki ilan masraflarının mevcut durumda yüksek bir harcama kalemi olması, başvuru sahipleri açısından engel teşkil edebilmektedir. İlan maliyetlerini düşürmek ve tescil sürecini kolaylaştırmak amacıyla TPE tarafından hâlihazırda Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sevk edilmiş bulunan yasa tasarısında, coğrafi işaretlerin Resmi Marka Bülteninde ilan edilmesine ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. Söz konusu tasarının yasalaşması ile ilan masraflarının ortadan kalkması öngörülmektedir.

Coğrafi işaret başvurularının hazırlanması sırasında; ürünün ayırt edici özellikleri ile üretim yönteminin belirlenmesi ve ürün ile belirlenen coğrafi alan arasındaki bağlantıyı ortaya koyan bilimsel çalışmaların yapılması aşamalarında çeşitli masraflar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu çalışmalar, ürünün niteliğine göre büyük ölçüde bir bütçe gerektirebilmektedir.

Uluslararası boyuta bakıldığında ise; AB Komisyonuna yapılan başvurular için coğrafi işaretin menşe ülkede tescil şartı aranmakta olup, AB Komisyonuna herhangi bir ücret ödenmemektedir. Ancak buna rağmen çeviri ve danışmanlık ücretlerinin yanı sıra başvuru hakkında karşılıklı görüşmenin gerekli olması durumunda ortaya çıkacak yol ve konaklama masrafları da önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca uluslararası başvuruda bulunmak isteyenler açısından yabancı dil engeli nedeniyle çeşitli sıkıntılar da ortaya çıkabilmektedir.

Coğrafi işaretlerin tescilinden sonraki süreçte tanıtım ve sektörde tutunma aşamalarında yapılan harcamalar, ulusal ve uluslararası tescil için yapılan harcamalara kıyasla çok daha büyük boyutlara ulaşabilmektedir. Coğrafi işaretli ürünlerin dış pazarlara açılması ve uluslararası alanda tanıtımının sağlanması oldukça önemli olmakla birlikte, ekonomik getirisi de çok daha yüksek seviyelere ulaşabilmektedir. Bu bakımdan bazı kurumlarımız coğrafi işaretlerin tescili, tanıtımı, pazarlaması gibi süreçlerde bir takım destekler sağlamaktadır.

Ekonomi Bakanlığı tarafından sağlanan desteklerden 2010/8 sayılı “Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ” (URGE) kapsamında; yerel üreticilerin bir araya getirilerek ortak hareket etmeleri sağlanmakta ve ürünlerin yurt dışına pazarlanması desteklenmektedir. Buna ek olarak Ekonomi Bakanlığının yürüttüğü markalaşma programı olan “TURQUALITY” kapsamında bir destekleme yapılabilmesi için, şirketlerin yapacakları başvuruda Türkiye’de ve en az bir yurtdışı pazarda markalarını tescil ettirdiklerine ilişkin belgeleri de sunmaları gerekmektedir. Ayrıca TURQUALITY Programı kapsamındaki desteklerden “üretici dernekleri ve ihracatçı birlikleri” de faydalanabilmekte olup, söz konusu birlik ve derneklerin başvurularında marka tescil şartı aranmamaktadır. Ayrıca 2010/6 sayılı “Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ”; 2008/2 sayılı “Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ” ve 2006/4 sayılı “Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması ve Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality’nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ” kapsamında bir sektörel ayırım yapılmaksızın, coğrafi işaretli ürünlerin ihracatını yapan firmalar söz konusu desteklerden faydalanabilmektedirler.

Diğer bir kurum desteği olarak Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından sağlanan “Tematik Proje Destek Programı” kapsamında coğrafi işaretli ürünleri içeren projelere 150.000 TL’ye kadar destek verilmektedir. Bu projeler “meslek kuruluşları” diye adlandırılan grupları hedef almaktadır.

GTHB tarafından hazırlanan ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından uygulanan “Katılım Öncesi Yardım Aracı-Kırsal Kalkınma Programı” (IPARD)” altında yer alan “Yerel Ürünler ve Mikro İşletmelerin Geliştirilmesi” alt tedbiri kapsamında; TPE tarafından tescil edilen coğrafi işaretli ürünlere öncelik tanınarak, geleneksel ve özgün yerel tarım (gıda ve gıda olmayan) ürünleri ile geleneksel el sanatlarının değerlendirilmesi ve/veya işlenmesi için destek sağlanmakta fakat bu destek, ürünlerin uluslararası tescilinde başvuru sahibi tarafından ödenmesi gereken uluslararası tescil ücretini kapsamamaktadır.

AB’ye üye ülke uygulamaları hakkında bilgi edinmek için AB Komisyonunun Teknik Destek ve Bilgi Değişimi Programı (TAIEX) da kullanılabilmektedir. TAIEX Programı ile yapılacak çalışmalarda katılımcı masrafları da AB Komisyonu tarafından karşılanmaktadır. AB Bakanlığı tarafından coğrafi işaretlerle ilgili farkındalığın artırılması amacıyla “AB Entegrasyon Sürecinin Desteklenmesi Faaliyetleri” (Support Activities to Strengthen the European Integration Process - SEI) altında etkinlikler düzenlenebilmektedir. Bu proje kapsamında yalnızca kamu kurumları başvuruda bulunabilmektedir. Birden fazla kamu kurumunun ortak başvuruda bulunması da mümkün olmakla birlikte, katılımcıların konaklama ve yol masrafları proje kapsamında karşılanamamaktadır.

2.5 555 SAYILI COĞRAFI İŞARETLERİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK ÖNGÖREN TASARI

TPE tarafından hazırlanan “Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” TBMM'ye sevk edilmiş olup Genel Kurulda görüşülmesi beklenmektedir. Tasarıda coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemeler de bulunmakta olup, uygulamada karşılaşılan sorunlara çözüm getirilmesi ve 1151/2012 sayılı AB Tüzüğü ile uyumunun sağlanması amaçlanmıştır. Tasarı ile öngörülen temel değişikliklere aşağıda yer verilmektedir.

- AB mevzuatı ile uyumlu olacak şekilde başvuru yapma hakkı, kanuni oluşumuna ve bileşimine bakılmaksızın üreticilerden oluşan gruplara verilmiştir. Coğrafi işaret hakkının bir tek hak olmayıp ürünün üreticilerinin tümünü kapsayan kolektif bir hak olduğu dikkate alınarak, başvuru yapma hakkı kapsamında üretici gruplarının yer almasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda üretici olan gerçek veya tüzel kişilerin başvuru hakkı yalnızca ürünün tek üreticisi olma şartına bağlanmıştır.
- Coğrafi işarete konu ürünün gerçek üreticilerinin ve ayrıca tüketicilerin çıkarlarını korumak amacıyla coğrafi işaretle birlikte kullanılmak üzere “amblem” kullanımı uygulaması getirilmiştir. Amblem uygulaması ile coğrafi işaretlere ilişkin farkındalığın hem üreticiler hem de tüketiciler açısından artırılması ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmektedir.
- Coğrafi işarete tescil başvurularının inceleme ve tescil süreci hızlandırmak ve maliyeti düşürmek amacıyla, başvuruların Resmi Marka Bülteninde yayımlanması yeniliği getirilmiştir. Mevcut durumda başvurular, Resmi Gazetede ve bir yerel gazetede ilan edilmektedir. Mahreç işareti şeklindeki başvurular ise, bunlara ek olarak ulusal bir gazetede yayımlanmaktadır.

- AB mevzuatı ile uyumlu olmak üzere, mevcut durumda 6 ay olan ilan-itiraz süresi 3 ay olarak düzenlenmiştir.
- Coğrafi işaret başvuru/tescil sahibinin isim, adres, unvan veya nev'inde meydana gelebilecek değişiklikler ile; coğrafi işaretli ürünün özelliklerinde veya kapsamında meydana gelen değişikliklerin tescile/bakvuruya yansıtılmasını sağlamak amacıyla düzenlemeler yapılmaktadır.
- Etkin bir denetim mekanizması oluşturmak ve ilgili AB standartları ile uyumlu olarak denetim maddesi yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeyle TPE tarafından yeterlilik i onaylanan veya mevzuat ile yetkili kılınan denetim mercii tarafından denetim faaliyetinin yerine getirilmesi öngörülmüştür. Tescildeki temel amaçlardan birinin kalitenin ve arandaki özelliklerin sürekliliğini sağlamak olması nedeniyle etkili bir denetim için coğrafi işaretlerin üretiminin ve piyasaya arzının her aşamasında denetim yapılabileceği düzenlenmiştir. Bunlara ek olarak, etkili denetim sisteminin sağlanması amacıyla denetim merciiince yapılan denetimlerin raporlanarak iki yılda bir TPE'ye sunulması kararlaştırılmıştır.

Coğrafi işaret, kırsal kalkınmanın lokomotifi olabilecek önemli bir değerdir. Endüstriyel anlamda tarım ve hayvancılığın yapılmasının çok güç olduğu kırsal bölgelerde, yerel ürünlerin üretimi önemli bir istihdam ve gelir kaynağıdır. Coğrafi işaretlerin tescil edilmesi ve bu sayede yerel ürünlere katma değer kazandırılması, istihdam ve geliri arttırmada önemli bir araçtır. Bu amaç doğrultusunda GTHB, TKDK, Kalkınma Bakanlığı, kalkınma ajansları, bölge kalkınma idareleri, yerel yönetimler, üretici birlikleri ve ilgili tüm sivil toplum kuruluşları kırsal kalkınma ve coğrafi işaret ilişkisinin kurulmasında görev alabilecek kuruluşlardır.

Coğrafi işaretlerin etkin bir şekilde korunması ve denetlenebilmesi için güçlü bir hukuki alt yapının oluşturulması şarttır. Mevcut mevzuatın eksikliklerinin giderilmesi, yaptırım gücünün artırılması ve konu ile alakalı diğer ulusal ve uluslararası mevzuatla paralel hale getirilmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda Adalet Bakanlığı, GTHB, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, AB Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığı görev alabilecek kuruluşlardır.

Coğrafi işaretlerin tescil sürecinde de önemli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Ürünün üretim alanının belirlenmesi, aynı türdeki diğer ürünlerden farkının ortaya konulması, ürünle ilgili bilimsel rapor hazırlanması, işlevsel bir denetim mekanizmasının oluşturulması konularında önemli eksiklikler bulunmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla GTHB, üniversiteler, ticaret ve sanayi odaları, üretici birlikleri, belediyeler, valilikler ve marka vekilleri görev alabilecek paydaşlardır.

Ülkemizde çok sayıda tescilli coğrafi işaret olmasına rağmen, bu ürünlerin yurtiçi ve yurtdışı piyasalara arzı konusunda büyük eksiklikler mevcuttur. Tüketicilerin bu konuda yeterli bilince sahip olmaması ve bu doğrultuda talebin yetersiz olması, ürünlerin piyasaya arzını kısıtlamakta ve endüstriyel ürünlere karşı rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Ulusal ve uluslararası tescil sürecinde ve daha sonra pazarlama, satış, dağıtım süreçlerinde yeterli desteğin sağlanamaması ve var olan kısıtlı imkânlardan da üreticilerin haberdar olmaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda; hem tescil sürecinde hem de daha sonraki aşamalarda destek programlarının, toplumsal bilincin ve coğrafi işaretli ürünlere olan talebin artırılması hususunda Ekonomi Bakanlığı, AB Bakanlığı, KOSGEB, TOBB, TKDK, TÜBİTAK, ticaret ve sanayi odaları, kalkınma ajansları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, ilgili özel sektör temsilcileri ve üretici birlikleri görev alabilecek kurum ve kuruluşlardır.

Yukarıda sayılan paydaşların rollerine ilişkin analiz, gerek kurumlar gerekse bu kurumlar için öngörülen görevler bakımından sınırlayıcı olmayıp, çalışma sürecinde yol göstermesi amacıyla yapılmıştır.

Sınai mülkiyet haklarının tescili ve korunmasıyla ilgili bilgi ve dokümantasyonu kamunun istifadesine daha etkin biçimde sunabilmek amacıyla TPE, paydaşlarından ticaret ve sanayi odaları, üniversiteler ve kalkınma ajansları ile işbirliği içinde 43 ilde toplam 79 adet “bilgi ve doküman birimi” kurmuştur. Bu birimler ilgili paydaşların bünyesinde hizmet vermekte olup, 29 adedi ticaret ve sanayi odalarında, 48 adedi üniversitelerde ve 2 adedi de kalkınma ajanslarında bulunmaktadır. “TPE Bilgi ve Doküman Birimi” olarak adlandırılan birimlerde görev yapan personel, TPE tarafından kendileri için hazırlanan eğitimlere katılmakta ve coğrafi işaretler de dâhil olmak üzere sınai mülkiyet haklarıyla ilgili gelişmeler konusunda bilgilendirilmektedir.

Güçlü Yönler

- Coğrafi işaretler alanında temel ulusal yasal düzenlemelerin yapılmış olması
- Coğrafi işaretlere ilişkin ulusal düzenlemelerin, uluslararası sözleşmeler ve AB düzenlemeleri ile önemli ölçüde uyumlu olması
- Fikri haklar alanında ihtisas mahkemelerinin kurulmuş olması
- Coğrafi işaretler alanında görev yapan kurumların kurumsallaşma ve tanıtım konularında başarılı bir gelişme göstermesi
- Yerel yönetimler, kalkınma ajansları ve ticaret ve sanayi odaları gibi üreticilere yakın konumda bulunan kurumların üreticileri bilgilendirme ve destekleme konusunda istekli olmaları
- TPE'nin üniversiteler ile sanayi ve ticaret odalarında yaygın bilgi ve doküman merkezlerinin kurulmuş olması

Zayıf Yönler

- Coğrafi işaretler alanında çalışan kurumlar arası koordinasyonun yeterli düzeyde olmaması
- Coğrafi işarete konu ürünün “ayrıt edici özelliğinin tespiti” ile “coğrafi sınırlarının tespiti” hususları için gerekli olan bilimsel çalışmaların yetersizliği
- Coğrafi işaretli ürün üreticilerinin “ortak hak ve ortak menfaat için birlikte hareket etme” yönündeki örgütlenme eksikliği
- Etkin işleyen, yaptırımı olan bir denetim sisteminin bulunmaması
- Coğrafi işaretli ürünler ve üreticileri konusunda istatistikî verilerin yetersizliği
- Coğrafi işaretler alanında çalışan avukatların ve vekillerin bilgi düzeylerinin henüz istenilen seviyede olmaması
- Coğrafi işaretler konusunda toplumsal bilinçlenmenin yeterince yaygın olmaması
- Coğrafi işaretlerin kapsam ve sınırlarının ilgili kesimlerce yeterince bilinmemesi

Fırsatlar

- Fikrî haklar sistemine ilişkin çeşitli desteklerin coğrafi işaretler için de kullanılma ihtimalinin olması
- Coğrafi işaretler konusunun Türkiye'de güncel olması
- Dünya genelinde yöresel ürünlere duyulan ilginin artması ve girişimcilerimizin bu pazarı değerlendirme isteği
- Ülkemize ait coğrafi işaretler için AB nezdinde gerçekleşen tescil ve başvuruların başarılı örnekler olarak özendirici olması
- Ülkemizin özellikle coğrafi işaretler, genetik kaynakları ve bitki türleri konusunda zengin kaynaklara sahip olması
- Dünyadaki ve ülkemizdeki coğrafi işaretlere dayalı endüstrilerin ülke ekonomilerine olumlu etkileri konusunda farkındalığın artması

Tehditler

- Coğrafi işaret tescilinde belirtilen özelliklere aykırı yapılan üretimlerin coğrafi işaretlerin itibarına zarar vermesi, tüketicileri yanıltması ve üreticilere zarar vermesi
- Kırsal nüfusun ve yöresel ürün üreticilerinin sayısının azalması ve aynı zamanda geleneksel bilginin kaybolması
- Ülkemize ait coğrafi işaretli ürünlerin yurtdışı pazarlarda taklit edilmesi ve ününden faydalanılması

III. AMAÇ VE STRATEJİK HEDEFLER

3.1 AMAÇ

Türkiye'nin tarım, ekonomi, kırsal kalkınma ve fikri mülkiyet politikalarına katkı sağlayacak şekilde coğrafi işaret sisteminin iyileştirilmesi gerekmektedir. Buna göre stratejinin genel amacı aşağıdaki şekildedir:

Coğrafi işaretlerin ulusal ve uluslararası alanda etkin şekilde korunması için toplumca benimsenmiş bir coğrafi işaret sistemi oluşturmak ve coğrafi işaretli ürünlerden elde edilen katma değer artırılması suretiyle kalkınma sürecine destek sağlamaktır.

3.2 HEDEFLER VE PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Hedef 1	Ülke ihtiyaçları doğrultusunda, ulusal ve uluslararası gelişmelere paralel şekilde mevzuat ve uygulamaların geliştirilmesi.
Hedef 2	İlgili kurumlarda coğrafi işareti destekleyecek yönde kurumsal kapasitenin iyileştirilmesi, coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi, kurumlararası koordinasyonun güçlendirilmesi.
Hedef 3	Toplumun her kesiminde coğrafi işaretlere ilişkin bilinç ve farkındalığın artırılması.
Hedef 4	Başvurunun hazırlanma sürecinden başlanarak, bilimsel kriterler içeren ve etkin işleyen bir denetim sisteminin oluşturulması.
Hedef 5	Coğrafi işaretli ürünlerin katma değerinin yükseltilmesi amacıyla pazarlama stratejilerinin etkinliğinin artırılması.

Performans Göstergeleri:

- Coğrafi işaret tescilleri ve nitelikli başvuru sayısındaki artış
- Ulusal coğrafi işaretlerin yurtdışı tescil sayılarındaki artış
- Coğrafi işaretli ürünlerin yarattığı katma değer, ekonomik ve sosyal analiz çalışmaları ışığında analiz edilmesi

A.1. HEDEF 1 Ülke ihtiyaçları doğrultusunda, ulusal ve uluslararası gelişmelere paralel şekilde mevzuat ve uygulamaların geliştirilmesi.

TPE tarafından hazırlanan ve coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemeleri de içeren Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı TBMM'ye sevk edilmiş olup, Genel Kurulda görüşülmesi beklenmektedir. Ancak söz konusu tasarının kabul edilmesinden sonra bile coğrafi işaretlerin dinamik yapısına bağlı ihtiyaçlar nedeniyle yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulması mümkündür.

Öngörülen Faaliyetler

Mevzuatın güçlendirilmesi

Ulusal ihtiyaçlar ve uluslararası yükümlülükler doğrultusunda coğrafi işaretler mevzuatı gözden geçirilerek eksikliklerin giderilmesi sağlanacaktır. Ayrıca mevcut yasal düzenlemenin KHK şeklinde olması, uygulamada çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunların çözülmesi ve özellikle suç ve cezalara dair yasal boşluğun giderilmesi amacıyla yapılacak düzenlemeler ile daha etkin bir coğrafi işaret koruma sistemine ulaşılabilecektir.

Denetim sisteminin etkinliğinin artırılması

Gerek ülkemizde gerekse Dünya genelinde, coğrafi işarete konu olan ürünlerin oldukça büyük bir kısmı gıda ve tarım ürünlerine yöneliktir. 13.06.2010 tarihli 5996 sayılı Kanunla birlikte gıda ve tarım ürünlerinin coğrafi işaret tesciline uygunluk bakımından denetim görevinin açıkça GTHB'ye verilmesi, oldukça önemli bir gelişme olarak kaydedilmektedir. Çünkü bu Kanun ile öncelikli olarak ülke içindeki üretim ve pazarlama koşulları etkinleştirilirken, diğer taraftan ülkemizden ihraç edilen coğrafi işaretli ürünlerin güvenilirliği konusunda yabancı tüketicilere kamu garantisi sunulmaktadır. Ancak 5996 sayılı Kanunda tescile aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlara ilişkin bir hüküm olmaması sistemin işleyişini aksatır niteliktedir. Bu aksaklığı gidermek amacıyla yapılabilecek muhtelif düzenlemeler konusunda analiz çalışması yapılarak öneriler geliştirilecektir. Öte yandan gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünlerin denetimine ilişkin esaslar ise, 555 sayılı KHK'nın 20 nci maddesi ile Yönetmeliğin 14 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmeye devam etmektedir.

Lizbon Anlaşmasının incelenmesi

Lizbon Anlaşması, coğrafi işaretlerin Anlaşmaya üye ülkeler nezdinde korunabilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Lizbon Anlaşması hükümleri ile Türkiye'deki mevzuat ve uygulama altyapısı karşılaştırmalı incelenerek Anlaşmaya katılımın olası etkileri analiz edilecektir.

Coğrafi işaretlerin bitki tür/çeşitleri ve hayvan soyları ile ilişkisinin incelenmesi

Bilindiği üzere bitki tür/çeşitleri ile hayvan soylarına ilişkin kayıt ve tescil işlemleri, farklı kamu kurumlarının görevleri kapsamında ve ilgili alanlardaki yasal düzenlemeler uyarınca yapılmaktadır. Öte yandan söz konusu bitki tür/çeşitleri ve hayvan soyları doğrudan coğrafi işaret koruması kapsamına girmemekle birlikte, coğrafi işarete konu ürünlerin üretiminde yer alabilmektedir. Bu durum uygulamada farklı bazı yorumlara yol açabildiğinden, coğrafi işaretler mevzuatı ile diğer ilgili yasal düzenlemelerin karşılaştırmalı incelemesi yapılarak çalışma raporu hazırlanacaktır.

Geleneksel özellikli ürün adlarının korunmasına yönelik çalışma yapılması

"Geleneksel ürün", "geleneksel özellikli ürün" v.b. ifadeler, kişilere göre farklı kapsamda algılar yaratabilmekte, hatta "coğrafi işaret" kavramının bile "geleneksel ürün" şeklinde değerlendirilmesine neden olabilmektedir. Kavramdaki karmaşayı giderebilmek amacıyla "geleneksel özellikli ürün" kavramı tanımlanacak olup, bu kapsamda ülkemize ait geleneksel özellikli ürün adlarının korunmasına yönelik çalışma raporu hazırlanacaktır. İhtiyaç halinde mevzuat çalışması yapılacaktır.

Ayrıca "Ulusal Gıda Kompozisyonunun Belirlenmesi ve Yaygın-Sürekli Paylaşım Sisteminin Oluşturulması" Projesi kapsamında geleneksel özellikli 53 adet gıda için TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi tarafından çalışılmıştır. Proje kapsamında elde edilen bilgilerin yasal olarak korunabilirliğinin sağlanması amacıyla altyapı çalışması yapılacaktır.

Coğrafi işaretlerle ilişkili olan diğer yasal düzenlemelerin 555 sayılı KHK ile uyumlu olmasının sağlanması

2008/67 sayılı Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği, 2005/11 sayılı Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği başta olmak üzere Türk Gıda Kodeksleri ve ürün standartları gibi bazı yasal düzenlemelerde coğrafi işaret kavramına yer vermektedir. Söz konusu yasal düzenlemeler, 555 sayılı KHK ile karşılaştırmalı olarak incelenip uyumlaştırılacaktır.

A.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ

- TPE'de coğrafi işaretlerden sorumlu bir daire başkanlığının kurulması
- GTHB bünyesinde coğrafi işaretlerle ilgili bir koordinasyon biriminin oluşturulması
- Kurum bazında uzman personele verilen eğitim sayısı, eğitimlere katılan personel sayısı ve konuyla ilgili olarak AB'den faydalanılan olanak ve fon sayısı
- TPE ile GTHB arasında işbirliği protokolü imzalanması
- Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünler için tespit edilen kurum / kuruluşlar ile TPE arasında işbirliği protokollerinin imzalanması
- Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının kurulması ve akreditasyonu hakkında analiz raporu hazırlanması
- Coğrafi işaretlerle ilgili olarak desteklenen bilimsel çalışma ve araştırma projesi sayısı

B.1. HEDEF 2 İlgili kurumlarda coğrafi işareti destekleyecek yönde kurumsal kapasitenin iyileştirilmesi, coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi, kurumlararası koordinasyonun güçlendirilmesi.

Coğrafi işarete konu olabilecek ürün çeşitlerinin sayısı oldukça fazladır. Bu ürün çeşitleriyle ilgili olarak birçok kurumun farklı kapsamlarda yasal görevleri bulunmaktadır. Ayrıca coğrafi işaretlerin kırsal kalkınma aracı olarak vazife görmesi, konunun yerel yönetimler bazında öncelikli olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Öte yandan coğrafi işaretlerin etkin şekilde korunabilmesinin sağlanması, konunun hukuki boyutunun da özel önemi haiz olduğunu göstermektedir. Bu sebeple ilgili kurumların kurumsal kapasitelerinin iyileştirilmesi ve bu kurumlar arasındaki koordinasyonun en üst düzeye taşınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Öngörülen Faaliyetler

Coğrafi işaretleri ilgilendiren konularda birçok kurumun doğrudan ya da dolaylı görevleri bulunmaktadır. Özellikle dolaylı görevi bulunan kurumlarda da coğrafi işaretler konusunda uzmanlaşmış bir kadroya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple ilgili kurum ve kuruluşlardaki beşeri kapasitenin artırılması amacıyla düzenli eğitim programları düzenlenecektir. Söz konusu eğitimlerde coğrafi işaretleri ilgilendirebilecek tüm konulardaki bilgiler karşılıklı paylaşılacaktır. Ayrıca özellikle yurtdışı uygulamaların doğrudan öğrenilebilmesi açısından yabancı uzmanların eğitimlere katılması öngörülmektedir. Beşeri kapasitenin artırılmasına yönelik olarak düzenlenecek bu eğitimlerin planlanması sırasında, AB olanak ve fonları değerlendirilecektir.

Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığının kurulması

Coğrafi işaretlerle ilgili farkındalığın artmasıyla birlikte, başvuru sayısında önemli artışlar meydana gelmeye başlamıştır. Yerli başvuruların yansıra yabancı ülkelere ait coğrafi işaretler için de artan sayıda başvuru yapılmaktadır. Öte yandan coğrafi işaretlerimizin sadece ülke bazında korunmasının yeterli olmadığı, diğer ülkeler de korunması gerektiği aşikârdır. Coğrafi işaretlerin koruma sistemlerinin ülkelere göre farklılık arz ettiği dikkate alındığında, bu alanda yapılması gereken çalışmaların çok kapsamlı olduğu görülecektir. Bu itibarla gerek coğrafi işaretlerin yurtiçindeki tescil sürecinin daha etkin hale getirilmesi, gerekse yurtdışındaki koruma süreçleriyle ilgili bilgi ve tecrübenin artırılması için TPE bünyesinde “Coğrafi İşaretler Daire Başkanlığı” kurulacaktır.

GTHB bünyesinde koordinasyon biriminin oluşturulması

555 sayılı KHK, coğrafi işaret başvurularının ve başvurulara karşı yapılan itirazların incelenmesi aşamalarında, TPE'ye sunulan teknik bilgiler hakkında konuda uzman kurum ve kuruluştan görüş alınmasına ilişkin hükümler içermektedir. Yapılan başvuruların büyük bir kısmı gıda ve tarım ürünüdür. GTHB, bu ürünlerle ilgili piyasa düzenlemelerini konu alan birçok yasal düzenlemeden ve ayrıca tescilli coğrafi işaretlerin denetim görevini içeren 5996 sayılı Kanundan sorumludur. Dolayısıyla 555 sayılı KHK ile ilgili olağan işlemler yürütülürken GTHB'nin birçok biriminden teknik görüş alınması gerekebilmektedir. İşlemlerin daha kısa sürede ve daha etkin biçimde yürütülebilmesi amacıyla, farklı birimlerinden alınacak teknik bilgileri derleyerek GTHB görüşünü oluşturacak bir koordinasyon birimi GTHB bünyesinde oluşturulacaktır.

TPE ve GTHB arasındaki koordinasyonun etkinleştirilmesi

Önceki eylemde de belirtildiği üzere, gıda ve tarım ürünlerine yönelik coğrafi işaretler için GTHB, sistemin en önemli paydaşlarından biridir. Özellikle GTHB bünyesinde bir koordinasyon biriminin oluşturulmasının ardından, TPE ile GTHB arasındaki işbirliği mekanizmasının etkinleştirilmesi amacıyla işbirliği protokolü imzalanacaktır. İmzalanması öngörülen protokol kapsamında öncelikli olarak başvuruların niteliklerinin artırılması ve denetim sürecinin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu sayede gıda ve tarım ürünleri ile ilgili coğrafi işaretlerin üretim şekli, ayırt edici özellikleri, coğrafi sınırları ve denetlenecek özelliklerine yönelik olarak başvuruların analiz sonuçlarına dayalı teknik ve ölçülebilir veriler içermesi, kriterlerin ölçülebilir şekilde tanımlanması v.b. özellikler sağlanarak başvuruların nitelikleri artırılabilecektir. Öte yandan tescil sonrası denetim sürecindeki görevlerin etkin bir şekilde yapılabilmesi ve denetlenecek ürünlerle ilgili yıllık denetim planları oluşturulması sağlanacaktır.

İlgili kurumlar arasındaki koordinasyonun artırılması

555 sayılı KHK uyarınca coğrafi işaret tesciline konu edilebilecek ürün çeşitliliği oldukça fazladır. Bu ürünlerden gıda ve tarım ürünlerine yönelik olarak gerek teknik düzenleme gerekse denetimle ilgili konularda GTHB'nin yasal görevleri bulunmaktadır. Ancak gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünler için çeşitli belirsizlikler mevcuttur. Bu belirsizlikleri gidermek amacıyla söz konusu ürünlerle ilgili görevleri bulunan kurumlar tespit edilerek TPE ile bu kurumlar arasında işbirliği mekanizması oluşturulacaktır. Oluşturulacak işbirliği ile bir yandan başvuruların niteliğinin artırılması sağlanacak, diğer yandan da özellikle denetim aşamalarına ait görev ve sorumluluklar tanımlanacaktır. İşbirliği kapsamında ayrıca, etkin bir denetim sisteminin kurulabilmesini teminen, gerekiyorsa kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının kurulması ve akreditasyonu hakkında analiz çalışması hazırlanacaktır.

Araştırma projelerinde coğrafi işaretlere yönelik bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi

Coğrafi işaret başvurularının niteliklerinin artırılması ve etkin bir şekilde denetlenebilmesinin sağlanması amacıyla bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmaların uzun süreli ve maliyetli olabileceği göz önünde bulundurularak ilgili kurumların olağan görevleri içinde gerçekleştirilen araştırma projelerinde coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel çalışmaların da ayrıca teşvik edilmesi ve desteklenmesi sağlanacaktır.

B.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ

- TPE'de coğrafi işaretlerden sorumlu bir daire başkanlığının kurulması
- GTHB bünyesinde coğrafi işaretlerle ilgili bir koordinasyon biriminin oluşturulması
- Kurum bazında uzman personele verilen eğitim sayısı, eğitimlere katılan personel sayısı ve konuyla ilgili olarak AB'den faydalanan olanak ve fon sayısı
- TPE ile GTHB arasında işbirliği protokolü imzalanması
- Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünler için tespit edilen kurum / kuruluşlar ile TPE arasında işbirliği protokollerinin imzalanması
- Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının kurulması ve akreditasyonu hakkında analiz raporu hazırlanması
- Coğrafi işaretlerle ilgili olarak desteklenen bilimsel çalışma ve araştırma projesi sayısı

C.1. HEDEF 3 Toplumun her kesiminde coğrafi işaretlere ilişkin bilinç ve farkındalığın artırılması.

Coğrafi işaretlerin etkin biçimde korunması için, konunun toplumca bilinmesi ve benimsenmesi gerekmektedir. Bu sebeple ilköğretimden başlayarak eğitimin her kademesinde “coğrafi işaret” kavramının yerleştirilmesi ve görsel araçlar vasıtasıyla coğrafi işaretli ürünlerin topluma tanıtılması sağlanacaktır.

Öngörülen Faaliyetler:

Üreticilerin, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, ilgili kurumların ve üniversitelerin coğrafi işaretler konusunda bilgilendirilmesi

TPE, GTHB ve ilgili diğer kurumlar görevleri kapsamında verdikleri hizmetler uyarınca coğrafi işaret kavramı, önemi, korunması, denetlenmesi v.b. hususlarda üreticileri ve potansiyel coğrafi işaret başvuru sahiplerini sürekli bilgilendirecek etkinliklerde bulunacaklardır.

Coğrafi işaret koruması, belirli bir coğrafi alanda üretilmesi nedeniyle farklı özellikler, yani ayırt edici özellikler taşıyan ürünlere katma değer sağlayan bir unsurdur. Coğrafi işaretli ürünlerin üretim sürecinde yer alarak ürüne ayırt edici özellikler kazandıran tüm girdilerin de stratejik öneme sahip olduğu ve nihai ürünün elde ettiği katma değerden faydalanması gerektiği açıktır.

Dolayısıyla “değer zinciri” olarak tanımlanan yönetim şeklinin, coğrafi işaretlere de uygulanması mümkün olup, ilgili kurumlarca gerçekleştirilecek bilgilendirme etkinliklerinde bu husus ayrıca vurgulanacaktır.

Coğrafi işaretlerle ilgili başarılı örnekler tespit edilerek, düzenlenecek bilgilendirme etkinliklerinde üreticilere anlatılacaktır.

TPE, kalkınma ajansları ve diğer kurumlar tarafından daha önceden yapılmış envanter çalışmaları değerlendirilerek coğrafi işaret tescili için başvurabilecek nitelikte olanların belirlenmesi sağlanacaktır. Belirlenen potansiyel coğrafi işaret başvurularının hazırlanmasında ise ihracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretlere yönelik olarak gerçekleştirilecek ekonomik ve sosyal analiz çalışmaları neticesinde elde edilecek veriler ile pilot coğrafi işaretli ürünlerle ilgili olarak yapılacak örnek çalışmalar kapsamında edinilecek tecrübelerden faydalanılacaktır.

Coğrafi işaretli ürünlerin tanıtılması

Coğrafi işaretler konusunda farkındalık yaratarak toplumu bilinçlendirmek amacıyla çok yönlü ve geniş kapsamlı etkinlikler yapılacaktır. Yapılacak etkinliklerde kullanılacak temel bilgiler ilgili kurumlarla koordinasyon halinde hazırlanacaktır.

Tanıtım etkinlikleri özellikle aşağıdaki hususları kapsayacaktır.

1. Ülke tanıtımı için hazırlanan filmlerde coğrafi işaretli ürünlere yer verilerek sosyal medyanın kullanımı ve kamu spotları gibi görsel araçlar ile konunun görünürlüğü sağlanacaktır. (Kültür ve Turizm Bakanlığı)
2. İl kültür turizm müdürlüklerince sağlanan enformasyon hizmetleri ve bu hizmetlere ait dokümanlarda, söz konusu yöreye ait coğrafi işaretlere yer verilmesi sağlanacaktır. (Kültür ve Turizm Bakanlığı)
3. Mevcut durumda düzenlenmekte olan “il tanıtım günleri”nde coğrafi işaretli ürünlerin ön plana çıkarılması sağlanacaktır. (Yerel yönetimler, kalkınma ajansları)
4. Havaalanı, otobüs terminali, liman ve tren garları gibi yerli ve yabancı olmak üzere çok sayıda yolcuya hizmet verilen yerlerde coğrafi işaretli ürünler için tanıtım faaliyetlerinde bulunulması sağlanacaktır. (Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TOBB, Yerel Yönetimler)
5. Tüketicilerin coğrafi işaretli ürünlere erişimini kolaylaştırmak amacıyla özel pazarların kurulması ve marketlerde özel reyonların oluşturulması teşvik edilecektir. (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı)

Coğrafi işaretlerle ilgili kurumların bilgilendirilmesi

Coğrafi işaretlerle ilgili olan kurumlar, görevleri kapsamındaki konular ve gelişmelerle hakkında birbirleriyle ve diğer paydaşlarla sürekli bilgi paylaşımında bulunacaklardır. Bu amaçla düzenlenecek eğitimlerde verilen bilgilerin gerek hizmetiçi paylaşımı gerekse internet sayfalarından duyurulması teşvik edilecektir. Ayrıca bu eğitimlerin, daha geniş kitlelere ulaşılabilmesi için Türkiye'nin değişik illerinde yapılması sağlanacaktır.

Üretici örgütlerinin coğrafi işaretlerle ilgili etkinliklerinin artırılması

Coğrafi işaret koruması diğer sınai mülkiyet haklarından farklı olarak sadece tescil ettirene değil, aynı coğrafi alandaki aynı coğrafi işaretli ürünün tüm üreticilerine ait ortak bir menfaat sağlamaktadır. Dolayısıyla üreticilerin ortak menfaatleri için birlikte hareket etmeleri gerekmektedir. Bu sebeple mevcut üretici örgütleri bilinçlendirilerek coğrafi işaretle ilgili etkinliklerinin artırılması sağlanacaktır.

İlköğretimden başlayarak, eğitimin her kademesinde coğrafi işaret konusunun öğretim programları kapsamında gündeme alınması

Eğitim kurumlarında mevcut durumda okutulan coğrafya, halk kültürü, hayat bilgisi, sosyal bilgiler dersleri ile mesleki ve teknik eğitim derslerinin turizm, el sanatları, Türk mutfağı v.b. modüllerinde coğrafi işaretle ilişkilendirilebilecek nitelikteki konulara yer verilmektedir. Ancak “coğrafi işaret” kavramının toplum nezdinde tam olarak yerleştirilebilmesini teminen, ilköğretimden başlayarak eğitimin her kademesindeki ilgili öğretim programlarında özel olarak gündeme alınması sağlanacaktır. Öte yandan “Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası” v.b. etkinliklerde coğrafi işaretli ürünlere yer verilmesi sağlanacaktır.

C.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ

- Düzenlenen etkinlik ve bu etkinliklerle ulaşılan kişi sayısı
- Hazırlanan / dağıtılan doküman sayısı
- Coğrafi işaretli ürün üreticilerini içeren üretici örgütlerinin sayısındaki artış
- Coğrafi işaret konusuna yer verilen öğretim programı sayısı
- İnternet sayfalarında coğrafi işaretlere ilişkin bilgiye yer veren kurumların sayısı
- İncelenen envanter çalışması sayısı
- Envanter çalışmalarının değerlendirilmesi neticesinde yapılan coğrafi işaret başvurusu sayısı
- Ülke tanıtımında kullanılan filmlerden ve kamu spotlarından coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
- İl kültür müdürlüklerince hazırlanmakta olan dokümanlardan, coğrafi işaret kavramı ve coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
- İl tanıtım günlerinden coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
- Çok sayıda yolcuya hizmet verilen yerlerde coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımı için asılan ilan ve açılan stant sayısı ile düzenlenen v.b. etkinlik sayısı
- Coğrafi işaretli ürünlerin tüketiciye ulaştırılmasını sağlamak amacıyla kurulmuş pazar sayısı ile bu ürünler için özel reyon oluşturan market sayısı

D.1. HEDEF 4: Başvurunun hazırlanma sürecinden başlanarak, bilimsel kriterler içeren ve etkin işleyen bir denetim sisteminin oluşturulması.

Coğrafi işaretlerin etkin şekilde korunabilmesi için, her bir coğrafi işaretin kapsamının tam olarak belirlenmiş olması gerekmektedir. Bu doğrultuda başvuruya konu ürünün kaynaklandığı coğrafi sınırların nasıl belirleneceği, ürünün ayırt edici özelliğinin nasıl tespit edileceği ve tespit edilen ayırt edici özelliklerin nasıl denetleneceği konularında ilgili kurumların bilgi ve tecrübeleri ışığında ortak prensipler belirlenerek başvuruların hazırlık sürecinde başvuru sahipleri ve diğer paydaşlar bilgilendirilecektir.

Öngörülen Faaliyetler:

Coğrafi işaretlerin başvuru, inceleme ve denetleme aşamalarına ilişkin altyapının güçlendirilmesi

Coğrafi işaret koruma sisteminin etkinliğinin artırılabilmesi, başvuruların niteliklerinin artırılması ile doğru orantılıdır. Başvuruların niteliklerinin artırılması için paydaşlara sunulacak yol gösterici bilgilerin de güncel olması gerekmektedir. Bu amaçla ürün çeşitlerine göre seçilecek örnek başvurular ile başvuruların inceleme ve denetim aşamalarının nasıl yapılacağına ilişkin bilgiler de dâhil olmak üzere Coğrafi İşaret İnceleme Kılavuzu revize edilerek TPE internet sayfasından yayınlanacaktır. TPE internet sayfası coğrafi işaret bilgilerine erişimi kolaylaştıracak şekilde revize edilecektir.

Belirlenen coğrafi alanda tescile konu coğrafi işaretli ürünü üreten üreticilerin tespit edilmesi

Denetimin etkin biçimde yapılabilmesi için, hangi üreticilerin denetleneceğinin belirli olması gerekmektedir. GTHB'nin olağan görevi kapsamında düzenlenmiş muhtelif veri tabanları bulunmaktadır. Söz konusu veri tabanları, coğrafi işaretli gıda ve tarım ürünlerinin üreticilerini ve üretim kapasitelerini içerecek şekilde revize edilecektir. Böylelikle coğrafi işaretli ürün üreticilerine ait "üretici kayıtları" da oluşturulacak ve güncel tutulması sağlanacaktır. Öte yandan gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürün çeşitleriyle ilgili olan kurumların tespit edilerek işbirliği mekanizması geliştirilmesinin ardından, bu ürünlerin de üreticilerine ait "üretici kayıtları"nın oluşturulması sağlanacaktır.

Üretici kaydının coğrafi işaret denetimi için esas teşkil etmesi

GTHB tarafından yapılacak denetimler ile tescil belgesinde belirtilmiş denetim komisyonu tarafından yapılacak denetimlerde “hangi üreticilerin denetleneceği” konusunda “üretici kaydı” dikkate alınacak olup, TPE'ye ibraz edilecek denetim raporlarında da bu kayıtlara yer verilmiş olması sağlanacaktır. Öte yandan gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürün çeşitleriyle ilgili olarak yukarıdaki eylemde öngörülen “üretici kayıtları”nın oluşturulmasının ardından, bu ürünlere yönelik denetim raporlarında da “üretici kayıtları”na yer verilmiş olması sağlanacaktır.

Coğrafi işaretlere ilişkin elektronik platform oluşturulması

Coğrafi işaretli ürünlerin ayırt edici özelliklerinin, bu ürünleri üreten üretici bilgilerinin, bu ürünlerle ilgili olarak yapılmış akademik çalışmaların, uygulanabilir durumda olması halinde denetim faaliyetlerinin v.b. türde bilgilerin yer aldığı bir elektronik platform oluşturulacaktır. “Üretici kayıtları”nın oluşturulmasının ardından kullanıma hazır hale gelmesi öngörülen bu elektronik platform ile, özellikle coğrafi işaretli ürünlerin bilinirliğinin ve güvenilirliğinin artırılması sağlanacaktır.

D.2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ

- Güncellenen inceleme kılavuzunun TPE internet sayfasından yayınlanması
- TPE internet sayfasının coğrafi işaret bilgilerine erişimi kolaylaştıracak şekilde revize edilmesi
- Gıda ve tarım ürünleri için coğrafi işaretlerle ilgili “üretici kaydı”nı içerir veri tabanı oluşturulması
- Gıda ve tarım dışı ürünler için coğrafi işaretlerle ilgili “üretici kaydı”nı içerir veri tabanı oluşturulması
- Usulüne uygun biçimde hazırlanarak TPE'ye sunulmuş olan denetim raporu sayısı
- Coğrafi işaretlere ilişkin elektronik platformun oluşturulması

E.1. HEDEF 5 Coğrafi işaretli ürünlerin katma değerinin yükseltilmesi amacıyla pazarlama stratejilerinin etkinliğinin artırılması.

Coğrafi işaretli ürünlerin pazarda tüketici ile tanıştırılması ve tüketicilerce tercih edilmelerinin devamının sağlanması amacıyla; ilgili kurumlar tarafından yapılmış çalışmalarla kazanılan tecrübeler ve elde edilen verilere dayalı özel stratejik yaklaşımlar benimsenerek pazarlama stratejileri etkinleştirilecektir.

Öngörülen Faaliyetler:

Pazarlama çalışmalarına yönelik mevcut yurt içi ve yurt dışı destek ve teşvik mekanizmalarının tanıtılması ve ilave desteklerin oluşturulması hakkında çalışmalar yapılması

Coğrafi işaretli ürünlerle ilgili olarak üreticiler tarafından kullanılabilecek mevcut yurt içi ve yurt dışı destekler hakkında bilgi vermek amacıyla etkinlikler düzenlenecektir. Ayrıca özellikle ihracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretlere yönelik olarak gerçekleştirilecek ekonomik ve sosyal analiz çalışmaları neticesinde elde edilecek veriler ile pilot coğrafi işaretli ürünlerle ilgili olarak yapılacak örnek çalışmalar kapsamında edinilecek tecrübeler ışığında kredi, vergi indirimi v.b. hususlarda ilave destek sağlanması için ilgili kurumlarla işbirliği halinde çalışmalar yapılacaktır.

Coğrafi işaretli ürünler için pazarlama ve pazar bulma becerilerinin artırılması

Coğrafi işaretli ürünler, kaynaklandığı bölgeden aldıkları ayırt edici özellikler nedeniyle diğer yerlerde üretilen aynı tür ürünlerden farklılaşır. Ürün pazarına da yansıyan bu fark, tüketici tercihinde yol göstericidir. Belirli tüketici gruplarınca özellikle tercih edilen coğrafi işaretli ürünlerin fiyatları da talep karşısında artış gösterir. Buradan da anlaşılacağı üzere coğrafi işaretli ürünler için gerek pazar bulma gerekse pazarlama konusunda özel stratejik yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Bu kapsamda; ilgili kurumlardan temin edilecek bilgi ve tecrübelerden de faydalanılarak coğrafi işaretli ürünlerin üreticilerine ulusal ve uluslararası alanda ürünlerini pazarlama ve pazar bulma becerilerinin artırılmasına yönelik eğitimler düzenlenecektir. Eğitimlerde ayrıca ülkemizdeki coğrafi işaretli ürünlerin üreticilerinin, diğer ülkelerdeki coğrafi işaretli ürünleri görüp tanımaları ve kendi ürünlerini de tanıtabilmeleri amacıyla konuyla ilgili uluslararası ağlara katılmalarının önemi vurgulanacaktır.

İhracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretli ürünlerin ekonomik ve sosyal analiz çalışmalarının yapılması

Hâlihazırda tescilli bulunan ve başvurusu yapılan coğrafi işaretlerin sayısının yüksek olduğu dikkate alındığında, bu coğrafi işaretlerin her biri için ayrı ayrı ekonomik ve sosyal analiz yapılamayacağı açıktır. Bu itibarla tescilli olan coğrafi işaretler arasından, ihracat potansiyeli yüksek olan ürünlere yönelik olanlar belirlenecektir. Belirlenen coğrafi işaretli ürünlerin üreticilerine ve bölge halkına sağladıkları faydalar ile “bilinirliklerinin artması halinde” sağlayabilecekleri faydaları saptayabilmek amacıyla ekonomik ve sosyal analiz yapılacaktır. Elde edilen sonuçlar pazarlama stratejilerinin oluşturulmasında veri olarak kullanılacaktır. Bu sonuçların ayrıca bölgesel kalkınmayı destekleme amacıyla oluşturulmuş kalkınma ajansları ile coğrafi işaretlerle ilgili bilimsel çalışmalar yürüten üniversiteler gibi kuruluşların faaliyetlerine katkı sağlamak amacıyla da kullanılması öngörülmektedir.

Pilot coğrafi işaretli ürünler belirlenerek, hammadde üretiminden nihai ürüne ve sonrasında pazarlama aşamasına kadar tüm süreçlerin incelendiği örnek çalışmaların yapılması

Yukarıdaki eylem kapsamında belirlenmiş ihracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretli ürünler arasından pilot coğrafi işaretli ürünler seçilerek hammadde üretiminden nihai ürüne ve sonrasında pazarlama aşamasına kadar tüm süreç incelenecektir. Süreç içinde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara karşı geliştirilen çözümlere de yer verilmek suretiyle tamamlanacak bu örnek çalışmalar neticesinde elde edilen başarılı uygulamalar, diğer coğrafi işaretli ürünler için kullanılmak üzere erişime sunulacaktır. Bu sonuçların özellikle henüz coğrafi işaret başvurusu yapmamış ancak hazırlık içinde olan paydaşlarca kullanılması öngörülmektedir.

E..2. PERFORMANS GÖSTERGELERİ

- Coğrafi işaretli ürünlere yönelik olarak yapılan sosyal ve ekonomik analiz çalışma sayısı
- Belirlenen pilot coğrafi işaretli ürünlere yönelik olarak yapılan örnek çalışma sayısı
- Pilot coğrafi işaretli ürünler için yapılan örnek çalışmalardan elde edilen başarılı sonuçların uygulandığı diğer uygulamaların sayısı
- Başarılı uygulama örneklerinin sayısı
- Üreticilerin pazarlama ve pazar bulma becerilerinin artırılmasına yönelik olarak verilen eğitim sayısı
- Destek ve teşvik mekanizmalarının tanıtılmasına ilişkin düzenlenen etkinlik sayısı ve bu etkinliklerle ulaşılan kişi sayısı
- Pazarlama çalışmalarına yönelik olarak ilave destek sağlanması için yapılan çalışma sayısı
- Pazarlama çalışmalarına yönelik olarak oluşturulan ilave destek sayısı

IV. STRATEJİNİN UYGULANMASI

Strateji, 2015-2018 aralığını kapsayan dört yıllık dönem için hazırlanmıştır. Müteakip strateji çalışması, mevcut göstergelerin gerçekleşme oranı ve paydaşların önerileri doğrultusunda 2018 yılında yapılacaktır.

Temel amaç ve stratejik hedeflere ulaşılması için 2015-2018 dönemini kapsayan dört yıllık Eylem Planı oluşturulmuştur (EK-1). Eylem Planı uygulama dönemi içinde yıllık olarak revize edilebilecektir.

Stratejinin izleme ve raporlanması, kurumlar arasında kurulacak Ulusal Fikri Mülkiyet Stratejisi İzleme Komisyonu tarafından sağlanacaktır.

Eylemlerin gerçekleştirilme durumu ve stratejik hedefler kapsamında belirlenen performans göstergeleri, İzleme Komisyonu tarafından üçer aylık dönemlerde gözden geçirilecektir.

İzleme Komisyonun raporları, Fikri ve Sınai Haklar Koordinasyon Kurulunun altı ayda bir gerçekleşen toplantılarında bilgi olarak sunulacaktır. Kurul önerileri doğrultusunda eylem planında gerekli revizyon yapılacaktır.

Stratejinin uygulanmasında tüm paydaşlar ile işbirliği içinde hareket edilmesi esastır. Strateji dönemi içerisinde gerçekleştirilen eylemlere ilişkin kurumlara iletilen öneriler, eksiklik bildirimleri, tavsiyeler teknik olarak mümkün olan ölçüde dikkate alınacaktır.

EK-1 EYLEM PLANI

Hedef 1 Ülke ihtiyaçları doğrultusunda, ulusal ve uluslararası gelişmelere paralel şekilde mevzuat ve uygulamaların geliştirilmesi

Eylem No	Eylemin Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar
1	Ulusal ihtiyaçlar ve uluslararası yükümlülükler doğrultusunda coğrafi işaretlere ilişkin mevzuat revize edilecektir.	TPE	Adalet Bakanlığı AB Bakanlığı GTHB
2	Gıda ve tarım ürünlerinin denetimi ve tescile aykırılık durumunda uygulanacak yaptırımlar konusunda analiz çalışması yapılacaktır.	GTHB TPE	Adalet Bakanlığı
3	Türkiye'deki mevzuat ve uygulama altyapısı Lizbon Anlaşmasına katılım çerçevesinde analiz edilecektir.	TPE	Adalet Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
4	Coğrafi işaretler mevzuatı ile bitki tür/çeşitlerini ve hayvan soylarını içeren mevzuatın karşılaştırmalı analizi yapılacaktır.	TPE	AB Bakanlığı GTHB Orman ve Su İşleri Bakanlığı TÜBİTAK
5	Geleneksel özellikli ürün adlarının korunmasına ilişkin analiz çalışması yapılacaktır	GTHB	TPE Kültür ve Turizm Bakanlığı TÜBİTAK TOBB Üniversiteler
6	Türk Gıda Kodeksi Yönetmelik ve Tebliği ile ürün standartlarına ilişkin yasal düzenlemelerde bulunan tanımların, 555 sayılı KHK ile uyum düzeyi artırılacaktır.	GTHB	Adalet Bakanlığı TAPDK TPE TSE TÜBİTAK

Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
Sürekli	Ulusal ihtiyaçlar ve uluslararası yükümlülükler uyarınca gerekli yasal düzenlemeler hazırlanacak olup, bu düzenlemelere ilişkin etki analizi yapılacaktır.	Etki analizi raporunun hazırlanması
2015-2016	555 sayılı KHK ile düzenlenmiş denetime ilişkin hükümlerin yanısıra 5996 sayılı Kanun ile gıda ve tarım ürünleri bakımından GTHB'ye verilen denetim görevi dikkate alınarak tescile aykırılık halinde uygulanabilecek yaptırıma ilişkin mevcut durum analizi yapılarak ve öneriler geliştirilecektir.	Çalışma raporunun hazırlanması
2015-2016	Lizbon Anlaşması hükümleri ile Türkiye'deki mevzuat ve uygulama altyapısı karşılaştırmalı incelenerek Anlaşmaya katılımın olası etkileri analiz edilecektir.	Analiz raporunun hazırlanması
2015-2017	Coğrafi işaretlerin bitki tür/çeşitleri ve hayvan soyları ile ilişkisini incelemek üzere ilgili yasal düzenlemeler karşılaştırmalı olarak incelenecektir.	Çalışma raporunun hazırlanması
2015-2017	"Geleneksel özellikli ürün" kavramı tanımlanarak geleneksel özellikli ürün adlarının korunmasına yönelik çalışma raporu hazırlanacaktır.	Çalışma raporunun hazırlanması
2015-2017	2008/67 sayılı Türk Gıda Kodeksi Şarap Tebliği, 2005 /11 sayılı Türk Gıda Kodeksi Distile Alkollü İçkiler Tebliği ve diğer gıda kodeksleri ile ürün standartlarında yer verilen tanımlar 555 sayılı KHK ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir.	İncelenen yasal düzenleme sayısı

Hedef 2 İlgili kurumlarda coğrafi işareti destekleyecek yönde kurumsal kapasitenin iyileştirilmesi, coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi, kurumlararası koordinasyonun güçlendirilmesi.

Eylem No	Eylemin Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar
1	TPE'de Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığı kurulacaktır.	TPE	Maliye Bakanlığı
2	GTHB'de coğrafi işaretlerle ilgili çalışmaları yürütecek koordinasyon birimi oluşturulacaktır.	GTHB	
3	İlgili kurumlardaki uzman personelin eğitim altyapısı güçlendirilecek ve niteliği artırılacaktır.	TPE	AB Bakanlığı Adalet Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İçişleri Bakanlığı/EGM Kalkınma Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı TAPDK, TSE TÜBİTAK Kalkınma Ajansları TOBB
4	TPE ile GTHB arasındaki koordinasyonun etkinleştirilmesi için işbirliği mekanizması oluşturulacaktır.	TPE	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı GTHB
5	Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürün çeşitleriyle ilgili kurumlar tespit edilerek, TPE ile bu kurumlar arasında işbirliği mekanizması oluşturulacaktır	TPE	Kültür ve Turizm Bakanlığı MTA Orman ve Su İşleri Bakanlığı TÜBİTAK Üniversiteler İlgili kurum ve kuruluşlar
6	Coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel esaslara uygun çalışmalar desteklenecektir.	TÜBİTAK	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı GTHB Kalkınma Bakanlığı Kalkınma Ajansları TOBB Üniversiteler

Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
2015-2016	Coğrafi işaretlerin başvuru ve tescili ile ilgili işlemlerinin daha etkin biçimde yürütülebilmesi amacıyla TPE bünyesinde "Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığı" kurulacaktır.	Daire başkanlığının kurulması
2015-2016	TPE ile GTHB arasında etkin bir iletişim sağlamak üzere GTHB bünyesinde koordinasyon birimi oluşturulacaktır.	Koordinasyon biriminin oluşturulması
Sürekli	Coğrafi işaretlerle ilgili kurum ve kuruluşlardaki beşeri kapasitenin artırılması amacıyla eğitim programları hazırlanacaktır.	1. Kurum bazında gerçekleştirilen eğitim sayısı 2. Eğitimlere katılan personel sayısı
2015-2016	TPE ve GTHB arasındaki koordinasyonun güçlendirilerek coğrafi işaret başvurularının niteliklerinin artırılması ve denetim sürecinin etkinleştirilmesi amacıyla işbirliği protokolü imzalanacaktır.	İşbirliği protokolünün imzalanması
2015-2017	Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünlerle ilgili kurumlar tespit edilerek TPE ile bu kurumlar arasında işbirliği protokolleri imzalanacaktır. İşbirliği kapsamında ayrıca, etkin bir denetim sisteminin kurulabilmesini teminen, gerekiyorsa kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının kurulması ve akreditasyonu hakkında analiz çalışması hazırlanacaktır.	Tespit edilen kurumlar ile TPE arasında işbirliği protokollerinin imzalanması Kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarının kurulması ve akreditasyonu hakkında analiz raporu hazırlanması
2016-2018	Kurumların olağan görevleri içinde gerçekleştirilen araştırma projelerinde coğrafi işaretlere ilişkin bilimsel çalışmaların da ayrıca teşvik edilmesi sağlanacaktır.	Coğrafi işaretlerle ilgili olarak desteklenen bilimsel çalışma ve araştırma projesi sayısı

Hedef 3 Toplumun her kesiminde coğrafi işaretlere ilişkin bilinç ve farkındalığın artırılması.

Eylem No	Eylemin Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre
1	Üreticiler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, ilgili kurumlar ve üniversiteler coğrafi işaretler konusunda bilgilendirilecektir.	GTHB TPE	TOBB Kalkınma Ajansları Yerel Yönetimler Üniversiteler İlgili kurum ve kuruluşlar	Sürekli
2	Üretici örgütlerinin coğrafi işaretlerle ilgili etkinlikleri artırılabacaktır.	GTHB	Ekonomi Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı TPE Yerel Yönetimler TOBB Üniversiteler	Sürekli
3	İlköğretimden başlayarak eğitimin her kademesinde coğrafi işaret konusunun öğretim programları kapsamında gündeme alınması sağlanacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	TPE YÖK Üniversiteler	2015-2017
4	Coğrafi işaretli ürünlerin tanıtılmasına yönelik etkinlikler yapılacaktır.	TPE	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ekonomi Bakanlığı GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı TOBB Yerel Yönetimler Kalkınma Ajansları İlgili kurum ve kuruluşlar	Sürekli
5	Coğrafi işaretlerle ilgili kurumların bilgilendirilmesine yönelik eğitim verilecektir.	GTHB TPE	Adalet Bakanlığı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı MTA Orman ve Su İşleri Bakanlığı TUBİTAK Valilikler TOBB Kalkınma Ajansları Ticaret Odaları Üniversiteler	Sürekli

Yapılacak İşlem ve Açıklama

Performans Göstergesi

TPE, GTHB ve ilgili diğer kurumlar görevleri kapsamında verdikleri hizmetler uyarınca coğrafi işaretlerle ilgili olarak üreticileri ve potansiyel başvuru sahiplerini sürekli bilgilendirecek etkinliklerde bulunacaklardır. Ayrıca ilgili kurumlarca daha önceden yapılmış coğrafi işaret envanter çalışmaları da değerlendirilerek başvuru yapabilecek niteliği haiz ürünlerle ilgili olarak başvuru yapılabilmesi için teknik bilgi desteği sağlanacaktır.

1. Düzenlenen etkinlik sayısı
2. Düzenlenen etkinliklerle ulaşılan kişi sayısı
3. Hazırlanan / dağıtılan doküman sayısı
4. İncelenen envanter çalışması sayısı
5. Envanter çalışmalarının değerlendirilmesi neticesinde yapılan coğrafi işaret başvurusu sayısı

Coğrafi işarete konu ürünlerin üreticilerinin, ortak menfaatleri için birlikte hareket etmelerini teminen bilgilendirilmeleri sağlanacaktır.

1. Coğrafi işaretli ürün üreticilerini içeren üretici örgütlerinin sayısındaki artış
2. Bilgilendirme ve bilinçlendirme amacıyla düzenlenen etkinlik sayısı
3. Düzenlenen etkinlikler ile ulaşılan üretici sayısı

“Coğrafi işaret” kavramının, ilköğretimden başlayarak eğitimin her kademesindeki ilgili öğretim programlarında özel olarak gündeme alınması sağlanacaktır.

Coğrafi işaret kavramına özel olarak yer verilen öğretim programı sayısı

Coğrafi işaretler konusunda farkındalık yaratarak toplumu bilinçlendirmek amacıyla çok yönlü ve geniş kapsamlı etkinlikler yapılacaktır. Yapılacak etkinliklerde kullanılacak temel bilgiler ilgili kurumlarla koordinasyon halinde hazırlanacaktır.

1. Ülke tanıtımında kullanılan filmlerden ve kamu spotlarından coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
2. İl kültür müdürlüklerince hazırlanmakta olan dokümanlardan, coğrafi işaret kavramı ve coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
3. İl tanıtım günlerinden coğrafi işaretli ürünlere yer verilenlerin sayısı
4. Çok sayıda yolcuya hizmet verilen yerlerde coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımı için asılan ilan ve açılan stant sayısı ile düzenlenen etkinlik sayısı
5. Coğrafi işaretli ürünlerin tüketiciye ulaştırılmasını sağlamak amacıyla kurulmuş pazar sayısı ile bu ürünler için özel reyon oluşturan market sayısı

Coğrafi işaretlerle ilgili olan kurumlar, görevleri kapsamındaki konular ve gelişmelerle hakkında birbirleriyle ve diğer paydaşlarla sürekli bilgi paylaşımında bulunacaklardır. Düzenlenecek eğitimlerin Türkiye'nin değişik illerinde yapılması sağlanacaktır.

1. Farklı illerde düzenlenen eğitim sayısı
2. Eğitimlerle ulaşılan kişi sayısı
3. İnternet sayfalarında coğrafi işaretlere ilişkin bilgiye yer veren kurumların sayısı

Hedef 4 Başvurunun hazırlanma sürecinden başlanarak, bilimsel kriterler içeren ve etkin işleyen bir denetim

Eylem No	Eylemin Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre
1	Coğrafi işaretlerin başvuru, inceleme ve denetleme aşamalarına ilişkin altyapı güçlendirilecektir.	GTHB TPE	İlgili kurum ve kuruluşlar	2015-2017
2	Belirlenen coğrafi alanda tescile konu coğrafi işaretli ürün üreticilerinin tespit edilmesi sağlanacaktır.	GTHB	Kültür ve Turizm Bakanlığı MTA TOBB TPE Kalkınma Ajansları	2016-2017
3	Üretici kaydının coğrafi işaret denetimi için esas teşkil etmesi sağlanacaktır.	GTHB TPE	Kültür ve Turizm Bakanlığı MTA TOBB	2016-2018
4	Coğrafi işaretlere ilişkin elektronik bir platform oluşturulacaktır.	TPE TOBB	Kültür ve Turizm Bakanlığı MTA GTHB Kalkınma Ajansları	2016-2018

Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
Coğrafi İşaret İnceleme Kılavuzu revize edilerek TPE internet sayfasından yayınlanacaktır. TPE internet sayfası coğrafi işaret bilgilerine erişimi kolaylaştıracak şekilde revize edilecektir.	1.Güncellenen inceleme kılavuzunun TPE internet sayfasından yayınlanması 2.TPE internet sayfasının coğrafi işaret bilgilerine erişimi kolaylaştıracak şekilde revize edilmesi
1.Coğrafi işarete konu gıda ve tarım ürünlerinin üreticilerine ait “üretici kaydı”nın oluşturulması için GTHB’de mevcut veri tabanları revize edilecektir. 2.Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünler için ilgili kurumlarla işbirliği protokolü imzalanmasının ardından, bu ürünlerin üreticilerine ait “üretici kaydı”nın oluşturulması sağlanacaktır.	1.Gıda ve tarım ürünleri için GTHB nezdinde “üretici kaydı”nı içerir veri tabanı oluşturulması 2. Gıda ve tarım ürünleri dışındaki ürünler için ilgili kurumlar nezdinde “üretici kaydı”nı içerir veri tabanı oluşturulması
TPE’ye ibraz edilecek denetim raporlarında, önceki eylemde belirtilen “üretici kayıtları”na yer verilmiş olması sağlanacaktır.	Usulüne uygun biçimde hazırlanarak TPE’ye sunulmuş olan denetim raporu sayısı
Coğrafi işaretli ürünlerin tescil ve üretici bilgileri ve bu ürünlerle ilgili akademik çalışmaların vb. yer aldığı bir elektronik platform oluşturulacaktır.	Elektronik platformun oluşturulması

Hedef 5 Coğrafi işaretli ürünlerin katma değerinin yükseltilmesi amacıyla pazarlama stratejilerinin etkinliğinin artırılması.

Eylem No	Eylemin Adı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre
1	İhracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretli ürünlerin ekonomik ve sosyal analiz çalışmaları yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	GTHB Kalkınma Bakanlığı TPE TÜİK TOBB Kalkınma Ajansları Üniversiteler	2016-2018
2	Pilot coğrafi işaretli ürünler belirlenerek, hammadde üretiminden nihai ürüne ve sonrasında pazarlama aşamasına kadar tüm süreçlerin incelendiği örnek çalışmalar yapılacaktır.	TPE	Ekonomi Bakanlığı GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TOBB Üniversiteler	2016-2018
3	Üreticilerin, coğrafi işaretli ürünleri ulusal ve uluslararası alanda pazarlama ve bu ürünlere pazar bulma becerilerinin artırılmasına yönelik eğitimler verilecektir.	TOBB	Ekonomi Bakanlığı GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı TPE Üniversiteler Kalkınma Ajansları	2015-2017
4	Pazarlama çalışmalarına yönelik mevcut yurt içi ve yurt dışı destek ve teşvik mekanizmalarının tanıtılmasına ve ilave desteklerin oluşturulması hakkında çalışmalar yapılacaktır.	Ekonomi Bakanlığı	GTHB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Maliye Bakanlığı TPE KOSGEB Kalkınma Ajansları TOBB	2015-2016

Yapılacak İşlem ve Açıklama	Performans Göstergesi
İhracat potansiyeli yüksek coğrafi işaretli ürünler tespit edilerek ekonomik ve sosyal analiz çalışmaları yapılacaktır. Elde edilecek sonuçlar, özellikle pazarlama stratejilerinin oluşturulmasında veri olarak kullanılacaktır.	Coğrafi işaretli ürünlere yönelik olarak yapılan sosyal ve ekonomik analiz çalışması sayısı
Pilot coğrafi işaretli ürünler seçilecek ve bu ürünlere yönelik hammadde üretiminden nihai ürüne kadarki süreçler takip edilerek, bu ürünlerde başarılı olan uygulamalar diğer coğrafi işaretli ürünler için de örnek olarak kullanılacaktır.	1. Yapılan örnek çalışma sayısı 2. Yapılan örnek çalışmalardan elde edilen başarılı sonuçların uygulandığı diğer uygulamaların sayısı 3. Başarılı uygulama örneklerinin sayısı
Coğrafi işaretli ürün üreticilerine, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda ürünlerini nasıl pazarlayabilecekleri konusunda eğitim verilecektir.	Üreticilerin pazarlama ve pazar bulma becerilerinin artırılmasına yönelik olarak verilen eğitim sayısı
Coğrafi işaretli ürün üreticilerine, mevcut yurt içi ve yurt dışı destekler hakkında bilgi vermek amacıyla etkinlikler düzenlenecektir. Kredi, vergi indirim vb. konularda ilave destek sağlanması amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği halinde çalışmalar yapılacaktır.	1. Düzenlenen etkinlik sayısı 2. Etkinliklerle ulaşılan kişi sayısı 3. İlave destek sağlanması için yapılan çalışma sayısı 4. Oluşturulan ilave destek sayısı

EK-2 KATILIMCI KURUM VE KURULUŞLAR

Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlık çalışmaları Türk Patent Enstitüsü tarafından koordine edilmiştir. Strateji belgesi hazırlık çalışmalarına destek veren kurum ve kuruluşlar:

Kamu Kurumları

Adalet Bakanlığı
Avrupa Birliği Bakanlığı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Dışişleri Bakanlığı
Ekonomi Bakanlığı
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
İçişleri Bakanlığı
Kalkınma Ajansları
Kalkınma Bakanlığı
KOSGEB
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Maliye Bakanlığı
Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)
MTA
Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK)
TAPDK
TKDK
TSE
TÜBİTAK
TÜİK
TÜRKAK
Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları ve Diğer

TOBB
TÜSİAD
Mustafa Kemal Üniversitesi
Ankara Üniversitesi
Namık Kemal Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi
Süleyman Demirel Üniversitesi
Bahri Dağdaş Enstitüsü
FİSAUM Müdürlüğü
Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Hacettepe Üniversitesi
Bayburt Üniversitesi
Kafkas Üniversitesi
İstanbul Teknik Üniversitesi
Akdeniz Üniversitesi
SÜMER Holding

